

Jan Woudstra

historyk i architekt krajobrazu landscape historian and architect

Aktualne zagadnienia konserwacji parków publicznych w Wielkiej Brytanii: studium przypadku na podstawie projektu w Weston Park, Sheffield, finansowanego przez Heritage Lottery Fund

Recent issues in the conservation of public parks in Great Britain: A case study of a Heritage Lottery Funded project at Weston Park, Sheffield

Abstrakt

W 1995 r. w Wielkiej Brytanii pojawiła się możliwość ubiegania się o środki z narodowej loterii celem finansowania projektów restauracji parków publicznych prezentujących wartość zabytkową. Artykuł powstał, aby przyjrzeć się, w jakim stopniu rozwiązanie to przynosi dobre efekty w odniesieniu do prac konserwatorskich, na przykładzie konkretnego obiektu – Weston Park w Sheffield, jak również przeprowadzić krytyczną analizę podjętych działań: czy prace zostały poprzedzone badaniami wstępnymi, jak je zaplanowano i wykonano. Autor stara się prześledzić, na ile uwzględniano tzw. dobre praktyki, i jak odbiło się to na wartości historycznej miejsca. Przyjęta metodologia służy dokonaniu pierwszej niezależnej oceny praktyki konserwatorskiej stosowanej w parkach publicznych, wykazaniu negatywnych skutków obowiązujących procedur wprowadzanych politycznymi decyzjami. Autor zachęca do zmiany naszego myślenia na temat finansowania prac: zamiast wydawania ogromnych sum w krótkim czasie, co okazuje się zgubne dla zachowania substancji zabytkowej i tym samym stoi w sprzeczności z dobrą praktyką konserwatorską, większą korzyść przynosi asygnowanie mniejszych kwot rozłożonych na wiele lat. Pozyskane na potrzeby tego opracowania materiały to przede wszystkim dokumenty archiwalne, źródła w postaci raportów sporządzanych na etapie konsultacji projektu, informacje publikowane przez organizację udzielającą grantu, czyli Heritage Lottery Fund, a także pochodzące z wywiadów.

Słowa kluczowe: parki publiczne, konserwacja, plany restauratorskie, finansowanie z loterii, wartości zabytkowe

Abstract

Since 1995 historically significant public parks in Great Britain have been able to apply for Heritage Lottery Funding to enable restoration schemes to be prepared and carried out. This paper investigates the effectiveness of this scheme with respect to conservation through one case study, of Weston Park, Sheffield, and provides a critical analysis of how the restoration work was researched, planned and executed. It makes assessments as to the extent to which good practice has been followed, and how this has affected the historic values of the site. By following this methodology, this paper for the first time provides an independent assessment of conservation practice with respect to public parks, and how this has been affected negatively by political procedures. It changes our thinking by suggesting that rather than spending large sums of money in a short period, which is found to be damaging to the historic fabric and is therefore in conflict with good conservation practice, parks would benefit more from lesser amounts of funding sustained over a longer period. The data collected for this paper included primary archive material, 'grey' literature by way of consultant's reports and material published by the grant-giving body, the Heritage Lottery Fund, and interviews.

Keywords: public parks, conservation, restoration schemes, lottery funding, heritage values

GDY W 1995 ROKU ZAPOCZĄTKOWANO DZIAŁALNOŚĆ Heritage Lottery Fund, organizacji założonej dla dystrybuowania przychodów z loterii (National Lottery) na tzw. dobre cele w ramach dziedzictwa kulturowego Wielkiej Brytanii, jednym z beneficjentów stały się parki publiczne. Inicjatywa miała służyć podjęciu restauracji najcenniejszych obiektów

WHEN THE HERITAGE LOTTERY FUND, AN organisation founded to distribute Lottery revenues to good causes relating to Britain's Heritage, was launched in 1995, one of the fundable good causes was public parks. It was initiated to restore the best of the public parks after a long period of neglect and decline. This had started after the Second World

po długim okresie ich zaniedbania i destrukcji. Rozpoczął się on po II wojnie światowej, kiedy nacisk na rekreację został przesunięty na tereny pozamiejskie (parki narodowe i wiejskie), w związku z większą mobilnością Brytyjczyków. Status parków publicznych obniżył się jeszcze bardziej w wyniku raportu Bains z 1972 roku, który poskutkowało łączeniem wydziałów do spraw parków z wydziałami sportu i rekreacji, co oznaczało konieczność rywalizacji między nimi w zakresie zasobów z tego samego budżetu. Ponadto, w latach 80. ubiegłego wieku zmuszono władze lokalne do brania udziału w tzw. obowiązkowych przetargach konkurencyjnych (Compulsory Competitive Tendering) w celu wyłaniania najkorzystniejszych ofert. W praktyce oznaczało to, że stałych ogrodników zastąpiły zespoły pracowników zatrudnionych na podstawie krótkookresowych umów, działające raz w jednym, raz w innym parku, przy braku kogokolwiek, kto przyjmowałby odpowiedzialność za całokształt prac lub przejawiał troskę o dane miejsce. Do początku lat 90. zeszłego stulecia zagadnienie to omawiały różne grupy i organizacje na łamach takich publikacji jak *Public Prospects* (1993) wydanej przez Garden History Society i *Park Life* (1995) zespół ekspertów Demos.

Wymienione powyżej raporty podkreślały historyczną i społeczną wagę parków publicznych oraz stwierdzały, że przed utworzeniem Heritage Lottery Fund (dalej: HLF) dobrze przygotowano grunt dla uznania ich za jeden z przedmiotów działania funduszu. Pierwotną intencją było, by finansowanie obejmowało jedynie parki, które miały znaczenie historyczne, a więc te figurujące w Rejestrze angielskich parków i ogrodów o szczególnym znaczeniu historycznym (Register of Parks and Gardens of Special Historic Interest in England) prowadzonym przez English Heritage. Przewidziawszy na to zadanie nierealnie skromną kwotę 200.000 funtów szterlingów rocznie, rozpoczęto poszukiwania miejsca, w którym można by zainicjować program. W dobie zastoju gospodarczego lat 90. ubiegłego wieku Sheffield było jednym z najbardziej poszkodowanych miast w kraju, nie tylko z powodu dotykającej je recesji, ale również dlatego, że tamtejszy przemysł metalurgiczny zmagął się z kryzysem już od lat 60., a górnictwo przestało istnieć na początku lat 80. w wyniku decyzji politycznych okresu thatcheryzmu. Ze swą wysoką stopą bezrobocia i problemami społecznymi z pozoru nie do pokonania,

War, when the emphasis on recreation went to the countryside, with National Parks and Country Parks, as people became more mobile. The status of public parks was further depreciated and worsened as a result of the Bains Report of 1972, which resulted in parks departments being merged with those of sports and recreation and meant that they had to vie with each other for resources from the same budget. In the 1980s Local Authorities were additionally enforced to engage in Compulsory Competitive Tendering in order to obtain the best value. In practice this meant that instead of resident gardeners in each park there were now teams of contracted operators going from site to site, with nobody taking real responsibility for and care of the site. By the early 1990s the issue was being discussed by various groups and organisations with publications, such as *Public Prospects* (1993) from the Garden History Society and *Park Life* (1995) from think-tank Demos.

These reports stressed the historic and social importance of public parks and meant that when the Heritage Lottery Fund (further: HLF) was founded the ground had been well prepared for them to become one of its good causes. The initial intend was that only those parks were eligible for funding that were of historic significance and therefore included on English Heritage's *Register of Parks and Gardens of Special Historic Interest in England*. An unrealistically modest sum of £200,000 annually was foreseen for the task, and a place was sought to launch the programme. In the recession of the early 1990s Sheffield was one of the most deprived cities in the country, as it suffered not only from the recession, but its steel industry had been in decline since the 1960s and the mining industry had disappeared as a result of the various Thatcherite policies of the early 1980s. With high unemployment and seemingly insurmountable social problems, but with a progressive parks policy, Sheffield was the obvious place to launch the programme, with Weston Park selected as the venue, immediately adjoining one of the UK's foremost universities, and an academic hospital.

The procedure of application included the production of a historic survey that set to explore the development and values of the site and would be used as a basis for a Restoration Plan. The initial regulations meant that these had to be prepared by landscape

wyбір Sheffield na miejsce zainicjowania programu był niejako oczywisty, konkretnie – Weston Park sąsiadujący bezpośrednio z jednym z czołowych uniwersytetów brytyjskich i szpitalem klinicznym.

Procedura składania wniosku o dofinansowanie wymagała przeprowadzenia badań historycznych, obejmujących ustalenie faz rozwoju parku i określenie jego wartości, które mogłyby być wykorzystane jako podstawa dla planu restauracji. Według pierwotnych zasad takie prace powinny być wykonane przez specjalistów w zakresie krajobrazu, mających wcześniejsze doświadczenie z krajobrazem historycznym. Jednak w dobie kryzysu zaczęto wkrótce podważać te zasady, jako że również inni specjaliści i architekci krajobrazu pożąдали kawałka tego tortu, a władze lokalne starały się utrzymać zatrudnienie swego personelu. Programy wymagały także wsparcia publicznego, o które łatwiej było w tych miejscach, gdzie istniały już silne społeczne oczekiwania. Stąd pierwszeństwo w Sheffield uzyskały Ogród Botaniczny i Norfolk Park. Ten drugi, założony w 1841 roku przez najważniejszego lokalnego posiadacza ziemskiego, księcia Norfolk, później stał się własnością władz lokalnych. Park położony był w obrębie zdewastowanych terenów na wschód od centrum miasta. Władze miasta same przygotowały ofertę przetargową, która po kilku próbach ostatecznie została przyjęta, w wyniku czego pozyskano 3,6 mln funtów. Ogród Botaniczny, znajdujący się na zachód od miasta – wcześniej park dostępny jedynie dla tych, którzy weń zainwestowali – zaprojektowany został w 1834 roku przez planistę ogrodów Roberta Marnocka (1800-1889), wyłonionego w konkursie. Jest on usytuowany w rejonie zamieszkałym przez przedstawicieli klasy średniej, a oferta, która wygrała przetarg, przygotowana została przez pracowników Wydziału Krajobrazu Uniwersytetu w Sheffield, który współpracował z Radą Miasta i ugruntowaną Friends Group. Był to pierwszy park w Sheffield, który uzyskał fundusze z HLF w kwocie ponad 5 mln funtów. W drugiej rundzie przydzielania funduszy z loterii taką pomoc uzyskiwały również inne parki, łącznie z Cholera Memorial Ground i Firth Park.

Następnie wytyczne HLF uległy zmianie: parki nie musiały już być wpisane do Rejestru; od sporządzających wnioski nie wymagano, by mieli doświadczenie w dziedzinie prac w obiektach historycznych i, co ważniejsze, cały program upolityczniono. Do

consultants with prior experience of working with historic landscape. However in the recessionary period this was soon challenged, with other landscape architects wanting a piece of the cake and councils keen to retain existing staff by providing them with employment. Schemes also needed public support, which was easier for those sites that already had an existing social network. Thus in Sheffield priority was given to the Botanic Garden, and to Norfolk Park. The latter had been created as early as 1841 by the main land owner, the Duke of Norfolk, and had been donated to the council, but it was located in a deprived area to the east of the city centre. Council staff prepared a bid themselves and after a number of attempts was finally successful, with £3.6million allocated. The Botanic Garden to the west of the city was a former subscription garden laid out in 1834 following a design competition won by the landscape gardener Robert Marnock (1800-1889). It is located in a middle class area and a successful bid was prepared by members of the Department of Landscape of the University of Sheffield, which co-operated with the Council and a well-established Friends Group. It was the first park in Sheffield to be allocated lottery funding to a total of more than £5 million, with various other parks receiving aid in a second round, including the Cholera Memorial Ground and Firth Park.

By this stage the guidelines had changed; parks no longer had to be included on the *Register*; consultants were no longer required to have a background in historical work, and more importantly the whole programme had become politically charged. The need to engage with local people and inspire children had become a criterion, as well as addressing social inequality and the sustainability agenda. This in short provides a context to an initiative in which between 1996 and 2012 a total of more than £640 million was expended on the restoration of 700 historic public parks and cemeteries, after which a further £100 million was pledged.

This paper provides a critical assessment of the conservation process of Weston Park, analysing what was done, why, and the ultimate effect on the grounds. This adds to other research carried out and published that looked at the condition of parks and at research priorities relating to public parks.¹

kryteriów włączono wymóg angażowania lokalnych społeczności i inspirowania dzieci oraz odniesień do nierówności społecznych i zrównoważonego rozwoju. Powyższe skrótowe informacje mają na celu zarysowanie kontekstu inicjatywy, w ramach której w latach 1996-2012 wydano ponad 640 mln funtów na restaurację 700 parków publicznych i cmentarzy, a kolejne 100 mln dotacji zapowiedziano.

Niniejsze opracowanie stanowi krytyczną ocenę procesu konserwacji Weston Park i zawiera analizę tego, co i dlaczego zrobiono oraz jaki efekt to ostatecznie przyniosło. Wpisuje się ono w szereg innych opublikowanych prac, dotyczących stanu parków publicznych oraz priorytetów badawczych z nimi związanych¹.

Kontekst historyczny Sheffield

Sheffield leży na wschód od Gór Pennińskich, łańcucha wzgórz określanych jako kręgosłup Anglii. To uwarunkowanie geograficzne stanowi o szczególnym charakterze omawianego obszaru – obfitującego w złoża węgla i rud żelaza. Te ostatnie pozyskiwano tu od czasów prehistorycznych: pięć okolicznych rzek dostarczało energii młynom, usytuowanym w wąskich dolinach, co sprzyjało eksploatacji. W 1801 roku lokalna populacja, sięgająca 46 000 mieszkańców, ograniczona była w swoim dalszym rozwoju ilością energii uzyskiwanej dzięki wodom niesionym przez rzeki. Po wojnach napoleońskich gospodarka krajowa odżyła, w tym też handel, co zbiegło się w czasie z wynalezieniem maszyny parowej, która zrewolucjonizowała produkcję stali. W 1823 roku pierwsze zakłady zasilane energią parową zintegrowały produkcję stali i wytwórstwo narzędzi i sztuców w jednym miejscu. Wymagało to większych przestrzeni dla fabryk; zamiast stawiać je w wąskich dolinach przy strumieniach, wybierano główną zlewnię – rzekę Don, jako że zapewniała ona zarówno potrzebne wówczas większe ilości wody, jak i płaskie tereny, odpowiednie dla wznoszenia nowych fabryk. Liczba ludności, nie ograniczana już zasobami naturalnymi, gwałtownie wzrosła; do 1831 roku osiągnęła wartość niemal dwukrotnie wyższą – 91 700.

Dopóki Sheffield nie zostało gminą miejską w 1843 roku, ograniczone były możliwości wznoszenia dużych budynków, jakie powstawały w sąsiadujących

Sheffield's historic context

Situated to the east of the Pennines, the hill range that forms the backbone of England, which have created the conditions that have made Sheffield special. The area is blessed with mineral deposits of iron and was rich in coal. Iron has been worked since pre-history, with its five rivers supplying power for the mills located in the narrow valleys. The population of some 46,000 people in 1801 was limited by the energy that could be derived from the water supply to these rivers. After the Napoleonic wars the national economy recovered, increasing trade, which coincided with the invention of the steam engine that revolutionized steel production. The first steam-powered works in Sheffield in 1823 integrated the production of steel and manufacture of tools and cutlery on one site. This required larger sites for factories, and rather than creating these in the narrow valleys of the various streams it was the main confluence, the river Don, that provided both the larger quantities of water now required and flatter areas where new development might be located. The population no longer constrained by the natural resources grew rapidly, nearly doubling by 1831, reaching 91,700.

Until Sheffield became a municipal borough in 1843, there were limited resources for grand buildings, such as could be found in neighbouring towns of Liverpool, Manchester and Leeds. However, some public buildings and landscapes were established, such as the Corn Exchange (1830) and Cutlers' Hall (1833), the Botanic Garden (1834) and General Cemetery (1836). The Botanic Garden was a so-called subscription garden, open to those who had invested in the acquisition and paid for the layout; the cemetery was a venture. Both these two landscapes involved Robert Marnock, who – as it was already mentioned – won the competition for the design of the Botanic Garden and became its first curator.

A public park was established in 1841, laid out by the Duke of Norfolk and his forester with the intention of increasing land values of the surrounding area that he intended to develop, opening Norfolk Park to the public in 1848, but it was not gifted to the city till 1912.

Though individuals took various initiatives, the municipal borough took a backseat as action in dealing

miastach, jak: Liverpool, Manchester i Leeds. Mimo to postawiono kilka budynków użyteczności publicznej (np. Corn Exchange w 1830 r. i Cutlers' Hall w 1833 r.) i założono tereny zieleni, takie jak Ogród Botaniczny (1834) i General Cemetery (1836). Ogród Botaniczny był tzw. *subscription garden*, dostępnym dla tych, którzy zapłacili za uzyskanie terenu i jego zagospodarowanie, a cmentarz działał na zasadach przedsiębiorstwa. W założenie obu tych obiektów zaangażowany był Robert Marnock, który – jak już wyżej wspomniano – wygrał konkurs na projekt Ogródu Botanicznego i został jego pierwszym kuratorem.

Park publiczny w Sheffield, założony w 1841 roku, zaprojektował książę Norfolk ze swym leśniczym, z zamiarem poprawy jakości krajobrazu obszaru otaczającego grunty, które planował zagospodarować. Norfolk Park otwarto dla zwiedzających w roku 1848, jednak został przekazany miastu dopiero w 1912 roku.

Różne inicjatywy osób prywatnych nie wpłynęły wszakże na podjęcie podobnych działań przez władze miejskie z uwagi na wysokie koszty prac publicznych. Pomimo że *Ustawa o zdrowiu publicznym* z 1848 roku zalecała, by miasta korzystały z pożyczek w celu budowy kanałów i zbiorników na ścieki, organizowały usuwanie śmieci oraz zapewniały podstawy prawne dla pozyskiwania i zagospodarowywania terenów otwartych, niewiele robiono w tej mierze z powodu braku środków. Kolejna epidemia cholery w Anglii w latach 1866-1867 była sygnałem ostrzegawczym, że należy podjąć konkretne działania, wobec czego gminy stopniowo zaczęły traktować te kwestie poważniej. *Ustawa o zdrowiu publicznym* z 1875 roku zmieniła wszystkie zalecenia z 1848 roku w obowiązki. Ówczesna propozycja utworzenia parku miejskiego w Sheffield powinna być zatem postrzegana przede wszystkim jako wyraz troski o zdrowie publiczne wobec istniejących zagrożeń, mających swoje źródło nie tylko w niskiej jakości infrastruktury sanitarnej, ale i zanieczyszczeniu powietrza, do którego przyczyniały się zakłady przemysłowe różnych branż. Ponadto

with public works was expensive. Although the *Public Health Act* (1848) recommended authorities to borrow money to build sewers and reservoirs and organise removal of waste, as well as providing a legal basis for the acquisition and management of open space, little was done because of the expense. The outbreak of another cholera epidemic in England in 1866-7 was a warning sign that action had to be taken and municipalities gradually started to take things more seriously until the *Public Health Act* (1875) made compulsory all the 1848 recommendations. The proposal for a municipal park in Sheffield should primarily be seen in the light of concerns about public health – not only was there poor sanitation, but also the atmosphere was heavily polluted through the various industries. Additionally, the city did not have an emblem, or symbol of its grandeur, a way to showcase its history and celebrate its achievements and great sons (fig. 1).²

A case study: Weston Park, Sheffield

Weston Park is located to the west of the city centre on an east-facing slope. It originates from a private estate, with agricultural land being acquired by saw maker Thomas Harrison around 1806, the hall built and a park being laid out shortly afterwards. The house was placed at the highest point of the site, pushed into the far southwestern corner, which meant it was in close proximity of Western Bank, the main approach road to the city. The square large three bay hall had the principal entrance from the south, while the main

1. Główne zakłady przemysłowe w Sheffield do końca XIX w. znajdowały się w dolinie rzeki Don, co skutkowało ogromnym zanieczyszczeniem tego terenu. Reprodukcja z: *Sheffield Illustrated in the Year 1884*, Sheffield 1884, b.p.

1. By the end of the 19th century the main industry in Sheffield was in the River Don Valley; it was heavily polluted. Reproduction from: *Sheffield Illustrated in the Year 1884*, Sheffield, 1884, n.p.

miasto nie miało wówczas żadnego obiektu będącego symbolem jego wielkości, obiektu poprzez który mogłoby prezentować swoją historię, upamiętniać swoje osiągnięcia i zasłużonych obywateli (il. 1)².

Studium przypadku: Weston Park, Sheffield

Weston Park położony jest na zachód od centrum miasta, na zboczu opadającym ku wschodowi. Jego pierwotna forma została ukształtowana w granicach posiadłości prywatnej, na terenach rolnych pozyskanych przez wytwórcę piła, Thomasa Harrisona. Wkrótce potem wzniesiono budynek Weston Hall i około roku 1806 założono przy nim park. Budynek umiejscowiony był w najwyższym punkcie tego terenu, wkomponowany w odległy południowo-zachodni narożnik, co oznaczało, że znajdował się nieopodal Western Bank, głównej drogi dojazdowej do miasta. Wejście do dużej, kwadratowej, trójnawowej sali Weston Hall znajdowało się od południa, natomiast główne widoki z budynku rozciągały się na wschód z wykuszowego okna salonu. To wykuszowe okno zaprojektowano tak, by widok z niego obejmował cały teren. Początkowo dojazd do budynku prowadził prosto z Western Bank, następnie wykonano serpentynowy podjazd, równoległy do tej drogi i prowadzący do południowo-wschodniego narożnika budynku. Obszar pomiędzy tymi drogami obsadzono gęstym pasem drzew i krzewów, aby zasłonić drogę i pobliskie budynki po wschodniej stronie,

views from the house were from the bay windowed drawing room to the east. This bay window was contrived to provide views across the site. After an initial period of the approach to the house straight of Western Bank, a serpentine drive was created parallel to the road and leading to the south-eastern corner of the house. A dense tree belt and shrubbery were planted in the in between area to screen the road and any near buildings to the east, which included the city beyond. Limited views to the north were left open, with various tree clumps and solitary trees to provide a parkland character and direct the views. A small lake was created on the eastern boundary of the site on a low point. The service yard was to the west along Mushroom Lane, and included stables and carriage house (fig. 2).

By the middle of the 19th century the park was divided into four separately fenced parts, probably with park railings. The first part of the approach drive would have provided views across an area of parkland that was grazed, probably just by sheep. The area of the drive funnelled into the pleasure ground that consisted of scattered tree planting with picturesque flowerbeds. A serpentine walk diverted from the drive in front of the house along flowerbeds and shrubberies and entered a third separate part where the walk snaked along to the lake, which was surrounded with planting, except to the south side, thus enabling access to the water at this point. The far northern section of the park was grazed also, and was probably the paddock.

Fawson & Braisford, Lithographers, Sheffield

WESTON HALL.

a za nimi miasto. W celu ukierunkowania widoków i utrzymania parkowego charakteru terenu pozostawiono otwarte szerokie osie widokowe skierowane ku północy, w ich świetle posadzono jedynie nieliczne kępy drzew i pojedyncze drzewa. W obniżeniu terenu, na wschodnim obrzeżu parku utworzono małe jezioro. Podwórze gospodarcze znajdowało się w zachodniej części założenia, wzdłuż Mushroom Lane. Stały tam stajnie i powozownia (il. 2).

Do połowy XIX wieku park był podzielony na cztery części, rozdzielone prawdopodobnie ozdobnymi ogrodzeniami. Pierwsza część – podjazd – zapewniała widoki na teren parkowy (*parkland*), wykorzystywany jako pastwisko, przypuszczalnie dla owiec. Obszar podjazdu (część druga) prowadził do *pleasure ground*, obejmującego rozproszone zadrzewienia i rabaty kwiatowe, właściwe dla stylistyki *picturesque*. Przed głównym budynkiem serpentynowa ścieżka spacerowa odchodziła od podjazdu, biegła wzdłuż rabat i krzewów i prowadziła do części trzeciej, gdzie wiła się, schodząc ku jezioru otoczonemu roślinnością (z wyjątkiem południowej strony, gdzie był otwarty dostęp do wody). Odległa północna część parku (czwarta) była pastwiskiem i prawdopodobnie padokiem.

Po śmierci Harrisona w 1823 roku posiadłość odziedziczyły jego córki Elizabeth i Anne, które zasłynęły ze swej działalności charytatywnej. Na piętrze nad stajniami założyły Weston School, szkołę dla młodych dziewcząt i ochronkę, później rozbudowane w kierunku północnym.

Pierwszy park miejski Sheffield

Gdy 3 maja 1873 roku zmarła Elizabeth, druga z niezamężnych sióstr, Weston Hall wystawiono na aukcję³. Lokalnej Radzie Miejskiej zaproponowano prawo pierwokupu. Na aukcji, która miała się odbyć 6 sierpnia,

2. Weston Hall wzniesiono ok. 1806 r. Założenie jest odbiciem ówczesnych upodobań – obejmuje niewielki *pleasure ground* w pobliżu głównego budynku, a w obrębie okalającego całość pasa drzew znajdują się pola z nasadzonymi pojedynczo i w kępach drzewami. Reprodukcja z: I.D. Waddy, *Plan and Particulars of the Estates of the late Miss Harrison*, Sheffield, 1873, b.p.

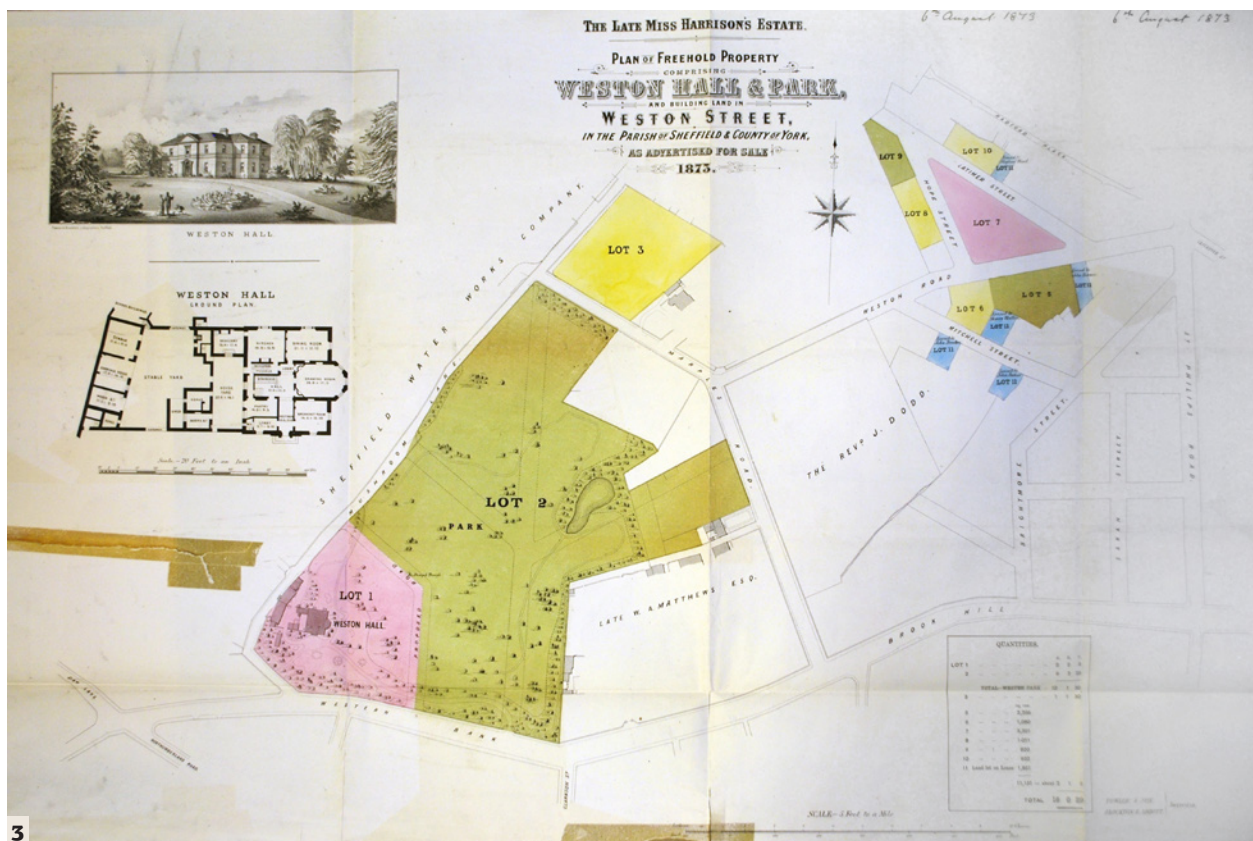
2. Weston Hall was built c. 1806 and the grounds reflected contemporary tastes with a small *pleasure ground* near the house, and with enclosed fields and trees within a tree belt. Reproduction from: I.D. Waddy, *Plan and Particulars of the Estates of the late Miss Harrison*, Sheffield, 1873, n.p.

After Harrison's death in 1823 the estate was inherited by his daughters Elizabeth and Anne, who became known for their charitable work and established Weston School, a small girls and infant school, on the first floor over the stable block, which was further extended to the north.

Sheffield's first municipal park

When Elizabeth, the second of the unmarried sisters died on 3 May 1873, Weston Hall was put up for sale by auction.³ The Council was offered first refusal for the purposes of a public park, and with the auction proposed on 6 August in which the site was to be sold off in lots for development, a special meeting convened on 30 July considered a report of a Committee, appointed on 18 July. This investigated whether the property could be purchased 'for the purpose of a Public Park or Pleasure Grounds, and on what terms'. It was decided that the site, 'measuring 12 acres 1 rood 30 perches' (c. 5 ha), and its buildings should be purchased 'for the purpose of being used as Public Pleasure Grounds', and on 31 December it was acquired by the Corporation of Sheffield under the provisions made in the *Public Health Act* (1848)⁴ for £15,750.⁵ It was covenanted that the site should not be used as a public house, beer house, public refreshment room or tea gardens; that no alcoholic drinks were to be sold from the premises; and that the hall was to be closed on Sundays. Use on Sundays was to be restricted to walking and rest; and music, public meetings or addresses were not to be permitted and admission was not to be charged. When the proposal to acquire the park was accepted, the mayor proclaimed: 'We have a park for Sheffield at last, gentlemen.'⁶ It is clear that the notion of a park was an important event and even before the site was officially acquired a request was granted to provide a place within Weston Park 'for a Monument to the late Godfrey Sykes (formerly one of the Masters at the Sheffield School of Art) executed by the artists of the South Kensington Museum'⁷ (fig. 3, 4).

The question would now have been how to make the grounds accessible and create appropriate provisions and furnishings, as well as what to do with the buildings. These issues appear to have been discussed informally among various members; for example the Free Libraries Committee reported on 30 December

3

teren miał być sprzedany w częściach przeznaczonych na zagospodarowanie. Na specjalnym posiedzeniu zwołanym 30 lipca rozpatrzono sprawozdanie Komitetu powołanego 18 lipca do zajęcia się tą sprawą. Komitet rozważał, czy nieruchomość można by zakupić „z przeznaczeniem na park publiczny lub *Pleasure Ground* i na jakich warunkach”. Zdecydowano, że teren „obejmujący 12 i ćwierć akra 30 pretów” (ok. 5 ha) i znajdujące się tam zabudowania „należy kupić z przeznaczeniem na publiczny *Pleasure Ground*” i 31 grudnia tereny te zakupiła organizacja Corporation of Sheffield, zgodnie z przepisami *Ustawy o zdrowiu publicznym* z 1848 roku⁴, za 15 750 funtów⁵. Uzgodniono, że w miejscu tym nie powinna nigdy powstać karczma, piwiarnia, bufet publiczny ani herbaciarnia na wolnym powietrzu, że nie będą tam sprzedawane napoje alkoholowe oraz że Weston Hall będzie zamknięty w niedziele. W niedziele ograniczone było też użytkowanie parku – do spacerów i wypoczynku biernego. Koncerty, zgromadzenia i wystąpienia publiczne nie były tu wówczas dozwolone, nie wolno było pobierać opłat za wstęp. Gdy zaaprobowano propozycję przejścia parku, burmistrz ogłosił: „Panowie, wreszcie mamy park dla Sheffield”⁶. Powstanie pierwszego publicznego parku było, oczywiście, ważnym

that ‘a call may shortly be made upon the Funds of the Committee for the maintenance of a Public Museum’ without directly referring to Weston Hall. The park also needed to be adapted; while there was mature vegetation, the layout consisted of various fields; there was limited access and no circuitous walks; no furnishings; and there was as yet no municipal identity.

3. Posiadłość Weston Hall została zakupiona przez lokalne władze w 1873 r. na prawach pierwokupu, z zamiarem utworzenia pierwszego w Sheffield parku miejskiego. Reprodukacja z: I.D. Waddy, *Plan and Particulars of the Estates of the late Miss Harrison*, Sheffield, 1873, b.p.

3. The Weston Hall estate was bought by the local authority prior to the sale in 1873 in order to create Sheffield’s first municipal park. Reproduction from: I.D. Waddy, *Plan and Particulars of the Estates of the late Miss Harrison*, Sheffield, 1873, n.p.

4. Weston Park, jako miejsce mające wyrażać tożsamość miasta, było w sposób oczywisty najodpowiedniejsze do kulturowania pamięci wybitnych postaci urodzonych w Sheffield. O umieszczeniu w nim pomnika artysty Godfreya Sykesa (1824-1866) zdecydowano zanim powstały szczegółowe plany nowego założenia. Reprodukacja z: N. Roberts, *A Series of Views of Weston Park*, ok. 1874

4. Weston Park was an important municipal expression, and it was self-evident that Sheffield’s great sons were to be well represented. The Monument for the artist Godfrey Sykes (1824-1866) was accepted prior to any detailed planning and was later incorporated in the layout. Reproduction from: N. Roberts, *A Series of Views of Weston Park*, c. 1874

wydarzeniem. Przed jego oficjalnym przejściem złożono wnioski, by w obrębie Weston Park wyznaczyć miejsce „na pomnik świętej pamięci Godfreya Sykesa (byłego wykładowcy Sheffield School of Art), wykonany przez artystów South Kensington Museum” (il. 3, 4).

Wówczas pojawiło się pytanie, jak udostępnić tereny parku, utworzyć odpowiednią infrastrukturę i co zrobić z budynkami. Wydaje się, że kwestie te były dyskutowane nieformalnie w różnych gremiach; na przykład Komisja Bezpłatnych Bibliotek zasygnalizowała 30 grudnia, że „wkrótce może wpłynąć wniosek o przeznaczenie funduszy Komitetu na założenie Muzeum Publicznego” – jednak bez bezpośredniego odniesienia do Weston Hall. Również park wymagał przeprowadzenia prac adaptacyjnych – poszczególne jego części były od siebie oddzielone starymi nasadzeniami, dostęp do wielu z nich był ograniczony z powodu braku dróg, które pozwalałyby obejść założenie, nie było w nim mebli parkowych..., no i nie zawierał jeszcze wówczas żadnych elementów budujących lokalną tożsamość.

24 lutego 1874 roku polecono Sekretarzowi Miasta zwrócić się do planisty ogrodowego, Roberta Marnocka, by w sprawie „najlepszej metody planowania” parków spotkał się dwa dni później z Komitetem. Na spotkaniu poproszono Marnocka o „przeprowadzenie wstępnego rozpoznania” oraz o „przygotowanie Planów wykazujących zmiany proponowane przez niego i raportu na ten sam temat wraz z oszacowaniem kosztów”. Tego samego dnia Daniel Bates został tymczasowo wyznaczony na zarządcę budynku Weston Hall i parku⁸.

31 marca zwrócono się do Komitetu Bezpłatnych Bibliotek z prośbą o zaadaptowanie Weston Hall na potrzeby muzeum; trzech radni zostali wyznaczeni jako koordynatorzy tych prac oraz prac nowej Komisji ds. Celów Ogólnych i Parku⁹. Obie komisje spotkały się 2 kwietnia i uznały, że plac gospodarczy na tyłach budynku można by zaadaptować na cele dużej galerii i że byłoby to zgodne z potrzebami mieszkańców Sheffield w perspektywie wieloletniej. Koszty tej przebudowy i adaptacji budynku oraz organizacji nowej galerii zostały „uważnie rozpatrzone”, po czym zdecydowano, że należy te prace przeprowadzić¹⁰.

TERRACE VIEW. DIANA ROBING, AND MONUMENT TO GODFREY SYKES.

On 24 February 1874 the Town Clerk was requested to invite the landscape gardener Robert Marnock as to ‘the best method of laying out’ the grounds, meeting the committee two days later. At this point Marnock was requested ‘to make a survey’, and ‘to prepare Plans showing the alterations suggested by him, and a report on the same, together with an estimate of the cost.’ On the same day Daniel Bates was temporarily put in charge of the house and park, as caretaker.⁸

On 31 March the Free Libraries Committee was asked about making additions to the hall for the purposes of a museum, and three councillors were appointed to coordinate this and the new General Purposes and Park Committee.⁹ On 2 April the committees met and considered that the service yard behind the house might be adapted for a large gallery and that this would fulfil the requirements for Sheffield for many years to come. Plans and estimates for the alterations required to adapt the house and a new gallery were ‘carefully considered’ and it was decided that the works should be carried out.¹⁰

Robert Marnock, landscape gardener

When Marnock was appointed for this commission, aged 74, he had had a long association with Sheffield where he commenced his career in landscape design forty years earlier, when he won the competition for the design of the Botanical Gardens. He also became the curator there and laid out the gardens. In 1840 he was asked to similarly design and curate the garden of the Royal Botanic Society of London in the centre of Regent’s Park, which he did till his retirement.

Robert Marnock, planista ogrodów

Kiedy Marnockowi, będącemu w wieku 74 lat, zlecono prace adaptacyjne, był on już od długiego czasu związany z Sheffield. Czterdzieści lat wcześniej rozpoczął swoją karierę w dziedzinie projektowania ogrodów wygranym konkursem na projekt Ogrodów Botanicznych, których został również kuratorem, nadzorując realizację projektu. W 1840 roku poproszono go, by w podobnej konwencji zaprojektował i zaopiekował się ogrodem Royal Botanic Society of London w centrum Regent's Park. Obiektem tym zajmował się do czasu wycofania się z czynnej działalności zawodowej. Równolegle przyjmował zlecenia wykonania innych projektów: cmentarzy, prywatnych ogrodów i osiedli mieszkaniowych, stając się jednym z czołowych specjalistów swoich czasów w Wielkiej Brytanii i we Włoszech. W Sheffield jego prace obejmowały General Cemetery, posiadłość Kenwood i tamtejsze zabudowania oraz ogrody prywatne: High Hazels, Oakes Park, Queen's Tower, Thornbury i Storth Oaks. W swojej pracy projektowej przykładał wielką wagę do tego, żeby uwzględnić istniejące walory i tworzyć naturalistyczne kompozycje, podobne do tych promowanych przez specjalistów, takich jak John Claudius Loudon i William Sawrey Gilpin. Jego plany zazwyczaj zawierały taras lub ścieżkę spacerową, ukształtowaną prostopadle do konfiguracji terenu, zapewniającą możliwie najlepsze widoki (il. 5).

Projekt Marnocka zaprezentowany Komitetowi przez sekretarza miasta 15 kwietnia 1874 roku był bardzo typowy dla prac autora. Na tym etapie asystował mu Joseph Meston (ok. 1827-1891), z którym wspólnie podpisywali rysunki dla Weston Park, i który później kontynuował praktykę projektową Marnocka. W tym konkretnym przypadku Marnock był autorem planu i jego rozwinięcia, przedstawiającego ukształtowanie terenu, a także raportu z objaśnieniami. Wydaje się, że dokumenty zostały przyjęte bez dyskusji, po czym geodeta miejski M.E. Gibbs otrzymał polecenie, „żeby sporządził specyfikacje, również ilościowe, dla wykonania dróg, jeziora i części rekreacyjnej” zgodnie z propozycjami Marnocka oraz, „żeby przygotował plany, specyfikacje i ilości materiałów dla dwóch pawilonów wejściowych przy południowym i północnym wejściach do Parku”. Powołano podkomisję złożoną

At the same time he continued to accept commissions for other landscape projects, for cemeteries, private gardens, and housing developments, becoming one of the foremost practitioners of his day, working in Great Britain and Italy. In Sheffield his work included the General Cemetery, the Kenwood estate and associated housing development, and private gardens such as High Hazels, Oakes Park, Queen's Tower, Thornbury and Storth Oaks. He took great care to take in existing features and in creating naturalistic designs in a landscape style similar to that promoted by practitioners, such as John Claudius Loudon and William Sawrey Gilpin. His schemes normally included a terrace or walk perpendicular to the lie of the land, and

5. Robert Marnock (1800-1889), który w Sheffield rozpoczął swoją karierę planisty ogrodów, stając się z czasem jednym z najsłynniejszych XIX-wiecznych projektantów, otrzymał zlecenie wykonania projektu Weston Park w wieku 74 lat. Reprodukacja z: *The Garden*, 1874, frontispis

5. Robert Marnock (1800-1889) commenced his career as a landscape gardener in Sheffield, and became one of the most famous landscape designers of the 19th century, designing Weston Park when he was 74. Reproduction from: *The Garden*, 1874, frontispiece

z trójki radnych w celu wyboru i zakupu dwudziestu ławek¹¹. W czerwcu w firmie Thomas Redmayne & Co. zostały zamówione żeliwne siedziska o długości 26 stóp, a wokół trzech drzew postanowiono zamontować drewniane ławki w stylu rustykalnym. W tym samym czasie Gibbsowi, który zajmował się muzeum, polecono, by przedstawił kosztorys estrady własnego projektu¹². Zaprojektował on także wieżę zegarową¹³ i pawilon przy Winter Street¹⁴. John Tasker zaproponował fontannę i fontannę z wodą pitną¹⁵.

Raport Marnocka opatrzony datą „kwiecień, 1874” opublikowano w lipcu 1874 roku¹⁶. Autor stwierdził w nim, że przekazano mu bardzo ograniczone dane wyjściowe: zapewnienie obiektów sportowych w parku nie było wymagane, sugerowano natomiast drogę dla powozów prowadzącą ku północy. Co znamienne, wydaje się, że Marnockowi nie powiedziano o wymogu uwzględnienia fontanny i pomnika Sykesa, których nie oznaczono na planie.

W swych propozycjach projektowych Marnock wykazał się doskonałym wykorzystaniem zastanej rzeźby terenu jako istotnej cechy parku. Uznał, że istniejące wejście do parku od strony Western Bank jest za skromne i przeniósł je nieco na wschód. Powiększył wjazd dla powozów, który w połowie drogi gwałtownie skręcał przy nowym wjeździe na Winter Street ku północy. Żwirowa droga dla powozów prowadziła do okrągłego podjazdu po południowej stronie Weston Hall. Główną interwencją Marnocka było zaproponowanie szerokiego tarasu ogrodowego, równoległego do wschodniej fasady tego budynku, z którego rozciągać się mogły atrakcyjne widoki na park. Sugerował ograniczenie liczby „dróg pieszych”, jako że „odwołując się do kryterium malowniczości, ścieżki przecinające otwartą przestrzeń Parku raczej zakłóciłyby spokój i ograniczyły teren, który sam w sobie nie jest zbyt rozległy”. Jednakże na zachowanych do dzisiaj kopiach wykonanych ołówkiem widnieją dodatkowe ścieżki, co dowodzi, że ktoś przynajmniej takie rozwiązanie rozważał.

Teren w pobliżu budynku był wcześniej wyrównywany, północna część parku natomiast nadal zachowała formę skibowo-bruzdową, stąd Marnock sugerował, by ją „odpowiednio wyrównać”. Krytyce poddał istniejące jezioro jako zbyt duże, a jednocześnie zbyt małe by być dostatecznie „ozdobne”, proponując jego przebudowę. Przy wejściach północnym i wschodnim

which served for promenading and provided the best views (fig. 5).

Marnock's design presented by the town clerk to the Committee on 15 April 1874 was very much typical of the designer's work. By this stage he was assisted by Joseph Meston (c. 1827-1891), who later took over the practice, and jointly signed the drawings for Weston Park. In this case Marnock produced a plan, as well as a tracing that showed the levels, and there was an explanatory written report. This appears to have been accepted without discussion after which M.E. Gibbs, the borough surveyor, was instructed 'to prepare specifications and quantities for forming and making roads, lake and pleasure grounds' according to Marnock's proposals and to 'prepare plans, specifications, and quantities of two lodges at the entrances on the north and south sides of the Park.' A sub-committee of three councillors was appointed to select and purchase up to twenty benches;¹¹ a further twenty six-foot-long cast iron seats from Thomas Redmayne & Co. were ordered in June, while wooden rustic seats were to be constructed round three trees. At the same time Gibbs, who was involved with the museum, was instructed to obtain estimates for the bandstand he had designed;¹² he also designed a clock tower,¹³ and lodge on Winter Street.¹⁴ John Tasker offered a water fountain and drinking fountain.¹⁵

Marnock's report dated 'April, 1874' was published in July 1874.¹⁶ It suggests that he was given a very limited brief; provision of sport facilities in the park was not required, and a carriageway to the north had been suggested. Remarkably, Marnock does not appear to have been told of the requirement to incorporate the fountain and Sykes memorial, which were not indicated on the plan.

In his proposals Marnock did make excellent use of the contouring and the existing site features. He must have found the existing entrance from Western Bank too mean, as he transferred this slightly to the east, with a larger entrance and a much more generous sweep of carriageway entering the property, with half-way on entry veering off to a new entrance on Winter Street to the north. The gravel carriageway arrived to the south of the house at a carriage circle. The main intervention was a proposed broad terrace walk parallel to the eastern façade, from which good views of the park might be obtained. A limited amount of

zaprojektował pawilony. Istniejąca roślinność została uznana za „bezcenną” dla tego eksponowanego miejsca, toteż należy ją zachować i udoskonalić. Trzeba usunąć „mniejsze i mniej potrzebne formy, które nie mają odpowiednio dużej przestrzeni, by się rozwijać i obecnie zagłuszają i niszczą te egzemplarze roślin, które powinny stać się docelowym drzewostanem”. Rozrzedzenie nasadzeń miało stworzyć warunki dla wprowadzenia nasadzeń krzewów, które zasłoniłyby „obecne, raczej nieatrakcyjne ogrodzenie”. Szerokość zewnętrznego pasa krzewów miała być różna, natomiast pośrodku parku proponowano posadzenie tylko dwóch lub trzech oddzielnych grup krzewów: rododendronów i podobnie kwitnących roślin. Wcześniej w parku nie było rabat z obsadzeniem letnim; Marnock je zaplanował, choć w ograniczonej ilości. Część zewnętrznego ogrodzenia parku prezentowała dobry stan, ale niektóre jego odcinki wymagały naprawy. Do sytuacji tej Marnock nie odniósł się w swoich propozycjach projektowych, których realizację szacował na 2700 funtów szterlingów, z zabezpieczeniem dodatkowych 300 funtów na nieprzewidziane wydatki. To wykluczało prace budowlano-murarskie oraz wykonanie fundamentów dla ogrodzenia parku.

‘foot-ways’ were suggested, stating that ‘As a matter of picturesque beauty, walks intersecting the open part of the Park would rather detract than otherwise from the quiet and breadth of the ground, which are not in themselves very extensive’. Remarkably, additional walks are indicated onto the surviving tracing in pencil, showing that at least someone considered this.

While the area near the house had at sometime been levelled, the area to the north still had its ridge and furrow pattern and Marnock suggested this should be ‘properly levelled’. The lake was considered to either be too large, or too small for being ‘ornamental’; it was therefore proposed for it to be reconstructed. Lodges were proposed at the north and east entrances. The existing planting surrounded and adorned the site and was considered to be of ‘priceless value’ on this exposed site and which therefore had to be preserved and improved. The ‘smaller and more superfluous forms which have not sufficient room to grow, and are at present crowding and impairing those which ought to become the permanent trees’ ought to be removed. The thinning exercise would also give the opportunity for the introduction of shrubbery to screen the ‘present rather unseemly boundary fence’.

Marnock zaproponował zatem, żeby zlecić te prace niezależnie jakiemuś wykonawcy zewnętrznemu lub doświadczonemu brygadziście, który mógłby zatrudnić robotników¹⁷.

Komisja przyjęła koncepcję Marnocka i poprosiła go o rekomendacje w kwestii projektantów rozwiązań szczegółowych i wykonawców. Zaproponował on jako kierownika robót Petera Ellistona z Leigh, w pobliżu Tonbridge w hrabstwie Kent, którego po rozmowie wstępnej w dniu 1 września powołano na stanowisko Kierownika Robót¹⁸, a Mestonowi powierzono kontrakt „na zaplanowanie Weston Park za kwotę 2,150 funtów szterlingów”¹⁹. Dalsze 1200 funtów przeznaczono na bieżącą konserwację, budowę muru, bram wejściowych i słupów²⁰. Dostawcom płacono bezpośrednio, a nie poprzez kontrakt, np. krzewy uzyskano z Fisher Holmes²¹; Skidmore and Co dostarczyła bramy z kutego żelaza; Williamowi Petfieldowi zapłacono za budowę drewnianych mostów zaprojektowanych przez Marnocka²²; M.H. Blanchardowi za terakotowe słupy bram²³. W parku zachodziły kolejne zmiany: przeniesiono tu z rynku pomnik Ebenezera Elliota; w 1875 roku w pobliżu północnego wejścia wzniesiono pawilon wejściowy i palmiarnię; w kolejnym roku zbudowano altankę. Na tym etapie można było uznać park za dostatecznie wykończony i nadać mu regulamin, który określał zasady jego użytkowania i zasady zachowania się w nim osób odwiedzających (il. 6, 7a i b).

Pomimo iż w tym czasie zagospodarowywano także inne parki, na przykład Rada Miejska przejęła Meersbrook Park, gdzie w starym budynku dworskim umiejscowiono Muzeum Ruskina, a burmistrz przekazał miastu park nazwany jego imieniem – Firth Park, jednak to Weston Park pozostawał w centrum zainteresowania i stał się popularnym miejscem

The width of these shrubberies was to be varied, while in the centre of the site only two or three separate shrubberies were proposed. These were planted with rhododendrons and similar flowering shrubs. There was no summer bedding, and he made but limited provision for this. While parts of the boundary fence were in a satisfactory condition, other parts were dilapidated, but this was not considered in the proposals by Marnock, who estimated the total cost at £2,700, plus £300 for contingencies. This excluded brick and masonry work and foundations for the boundary wall, and he suggested that the work might be executed by letting it as a contract, or through an experienced foreman with an ability to employ labourers.¹⁷

The Committee followed Marnock's suggestion and asked him for a recommendation. He suggested Peter Elliston of Leigh, near Tonbridge, Kent as a superintendent and who was appointed as Clerk of Works after an interview on 1 September,¹⁸ while Meston was awarded the contract 'for the laying out of Weston Park, at the sum of £2,150'.¹⁹ A further £1,200 was allowed for on-going maintenance, erection of wall, entrance gates and posts.²⁰ Suppliers were paid directly instead of through the contract, e.g. shrubs were acquired from Fisher Holmes;²¹ Skidmore and Co supplied wrought iron gates; William Petfield was paid for the construction of timber bridges designed by Marnock;²² M.H. Blanchard for the terra cotta gateposts.²³ Other features followed; the Ebenezer Elliott Monument was moved from the market to Weston Park; a lodge and greenhouse were erected near the north entrance in 1875; a shelter was build the next year. At this point the park was sufficiently complete and established to be given its own Byelaws that determined use, conduct and behaviour (fig. 6, 7a and b).

While other public parks were developed, for example Meersbrook Park was acquired by the council and became the location of the Ruskin Museum located in the old manor house, and the mayor donated a park that was named after him: Firth Park, Weston Park however remained the main focus, and was a popular venue and a prime location for civic events. This meant that when the Rotherham businessman John Newton Mappin bequeathed his collections in 1887 it was considered to be the natural location for it. Flockton and Gibbs were commissioned to design

6. Nie zachował się projekt Weston Park ukończony przez Marnocka w 1874 r., istnieje natomiast rysunek wykonany wspólnie z Josephem Fyfe Mestonem (c. 1827-1891). Dowodzi on o ich doskonałym wyczuciu miejsca i odniesieniu się do każdego szczegółu, umiejętnie odpowiadając na potrzeby społeczne. Źródło: Local Reference Collection, Sheffield Central Library

6. Marnock's finished in 1874 design for Weston Park no longer survives, but a construction drawing, produced with Joseph Fyfe Meston (c. 1827-1891), does. It provides evidence of a detailed understanding of the site and a sophisticated response that fulfilled civic requirements. Source: Local Reference Collection, Sheffield Central Library

wypoczynku i imprez publicznych. Gdy John Newton Mappin, przedsiębiorca z Rotherham, przekazał miastu swe zbiory w 1887 roku, decyzja o eksponowaniu ich w Weston Park wydawała się oczywista. Firmie Flockton and Gibbs zlecono w związku z tym wykonanie projektu nowego budynku o funkcji galerii sztuki, zlokalizowanego na północ od istniejącego w Weston Hall muzeum. Został on zaprojektowany jako budynek neoklasyczny z kolumnadą i portykiem, skierowanymi ku parkowi. Z uwagi na rangę przedsięwzięcia należało według zarządzających spadkiem Mappina wybudować okazały dojazd przez park do nowego budynku, w związku z czym wystosowali pismo do Rady Miasta. Ta, co znamienne, zwróciła się ponownie do Marnocka z prośbą o konsultacje. Osiemdziesięciosiedmioletni planista odpowiedział z żelazną konsekwencją, że propozycja ta – choć mogłaby zaowocować wniesieniem pewnych nowych wartości, jeśli by zrealizowana została sprawnie – „zakłóciłaby w pewnym stopniu aspekt otwartości i rozległości Parku”. Wobec takiej opinii Komisja odrzuciła tę propozycję.

Dojazd do Mappin Art Gallery nadal stanowił jednak problem, który rozwiązano dopiero w 1895 roku, kiedy zbudowano nowy wjazd dla powozów wraz z niżej położoną ścieżką spacerową przed tarasem i rondem, umożliwiającym nawrót na północnym krańcu tej przestrzeni. Równolegle stary wjazd dla powozów na południowo-wschodnim skraju parku zamieniono w wejście dla pieszych. Problematyczna okazała się również budowa estrady. Mimo że zaakceptowano ją jako część pierwotnego planu, w pierwszych latach realizacji projektu nie została zbudowana. Ostatecznie wybrano dla niej lokalizację dopiero w roku 1899.

W 1903 roku zdecydowano o lokalizacji nowego Uniwersytetu w Sheffield, w bezpośrednim sąsiedztwie Weston Park. Plany dla części uniwersytetu zwanej Firth Court sporządził Edward Mitchell Gibbs (1847-1935), inspirowany przykładami amerykańskimi. Aby zaspokoić swe projektowe ambicje w tym nieco ograniczonym obszarowo miejscu, Gibbs wynegocjował zamianę gruntów z zarządcami sąsiadującego Weston Park, co oznaczało, że południowo-wschodni narożnik parku został włączony do terenu kampusu, a znajdujący się tam pawilon wejściowy miał zostać rozebrany.

a separate building that was located north of the existing museum. It was designed as a neo classical building with a colonnade and portico facing the park. To Mappin's trustees this was seen as requiring a grand approach, sending a letter to the council. Remarkably, the Committee returned to Marnock for a consultation. The 87 year old landscape gardener responded with remarkable consistency that this proposal – although if carried out skilfully, it might become an attractive feature – it would 'somewhat disturb the broad and open aspect of the Park', thus stating his objection. The Committee then rejected the proposal.

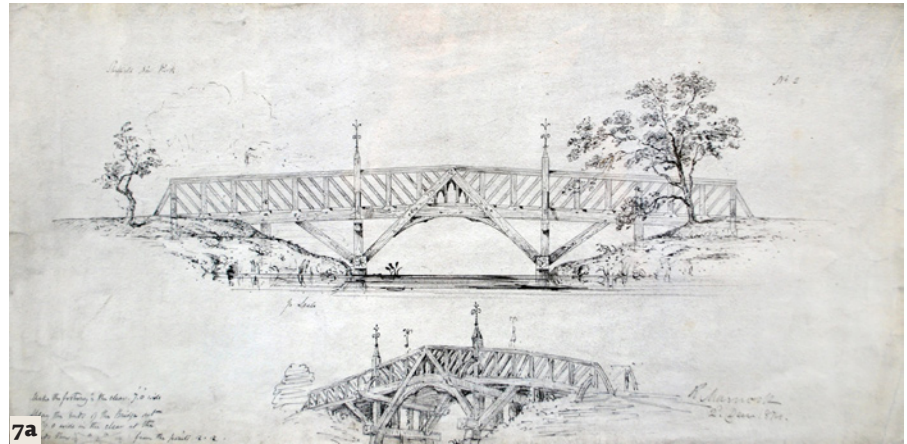
The access to the Mappin Art Gallery remained an issue however, and was resolved in 1895 with the addition of a new carriage entrance in line with the lower walk in front of the terrace, with a turning circle created at the north end. At the same time the old carriageway entrance to the southeast became a pedestrian entrance. While a bandstand had been considered as part of the original scheme it was not built, but a site for it was finally selected in 1899.

In 1903 the site selected for the new University of Sheffield was immediately adjoining Weston Park, with Edward Mitchell Gibbs (1847-1935) preparing the plans for Firth Court, for which he was inspired by American examples. In order to achieve the ambitions on a rather constrained site Gibbs negotiated a land exchange, which meant that the south eastern corner became compromised, leading to the lodge at this end to be demolished.

Gradually further alterations took place; many small, some more significant; grass tennis courts were introduced in the north west corner by 1910; in 1911 the main carriageway was asphalted; in 1922 the York and Lancaster Regiment War Memorial was erected, to commemorate those fallen in the First World War. A significant alteration was the extension of the Weston Park Museum in 1934, which required the terrace to be pushed southwards and removal of the fountain; the replacement of the rustic shelter followed with a stone one in 1935. After the Second World War there was a need to reduce labour and the tennis courts were changed to all weather type surfaces in 1946. The Festival of Britain in 1951 was celebrated with exhibits all over the country and Sheffield's contribution was a Festival of Britain conservatory, complete with self-contained formal garden, and which, after various

Na początku XX wieku wprowadzono w Weston Park kolejne zmiany: do 1910 roku w północno-zachodnim narożniku parku zbudowano trawiaste korty tenisowe; w 1911 wyasfaltowano główny podjazd dla powozów; w roku 1922 wzniesiono York and Lancaster Regiment War Memorial, by upamiętnić poległych w czasie I wojny światowej. Znaczącą zmianą było rozbudowanie w 1934 roku Weston Park Museum, co wymagało przesunięcia tarasu ogrodowego w kierunku południowym i usunięcia fontanny; w 1935 roku zamieniono rustykalną altanę na kamienną konstrukcję. Po II wojnie światowej konieczne było zmniejszenie kosztów robocizny i w 1946 roku nawierzchnię kortów tenisowych zmieniono na odporną na każdy typ warunków atmosferycznych. W roku 1951, w ramach ogólnokrajowego wydarzenia pn. Festiwal Brytanii (Festival of Britain), Sheffield zaprezentowało w parku nowy obiekt – oranżerię z regularnym ogrodem, umiejscowioną (po rozważeniu licznych propozycji lokalizacyjnych) w południowo-zachodnim narożniku centralnego obszaru.

W 1952 roku uniwersytet ponownie wynegocjował zamianę gruntów z zarządcami Weston Park, żeby móc zbudować nową dużą bibliotekę. Oznaczało to likwidację północno-wschodniego wejścia do parku, kolejnego pawilonu wejściowego, kompozycji ogrodowej tu zlokalizowanej i oranżerii. W trakcie tych prac kraniec jeziora został zasypany i zlikwidowano jeden z mostów. Jedenaście lat zajęła uniwersytetowi odbudowa pawilonu wejściowego i nowego wejścia zlokalizowanego nieco na północ przy Winter Street. W 1957 roku Transvaal War Memorial, który trzeba

7a,b. Projekty dwóch mostów w stylu rustykalnym wykonane przez Marnocka cechuje wyczuwanie proporcji i doskonały detal. Źródło: Local Reference Collection, Sheffield Central Library

7a,b. Marnock's designs for two bridges in a rustic manner reveal good proportions and ingenious detailing. Source: Local Reference Collection, Sheffield Central Library

locations were considered, was finally installed in the south western corner of the central area.

In 1952 the University negotiated another land exchange in order to be able to build a large new library, which meant the removal of the north eastern entrance, lodge, garden and greenhouse. The end of the lake was filled in and one of the bridges was removed during this process. It took another eleven years for the university to rebuild the lodge at the newly created entrance slightly to the north along Winter Street. In 1957 the Transvaal War Memorial, which had to be removed from the Cathedral forecourt, was positioned near the York and Lancaster Monument. Another change on the east side was the removal of terraced housing and replacement by the University with the Geography and Planning Building in 1971, creating a new irregular boundary and a sense that the building sits in the park. It was part of a vision of the university to see the park as part of the campus and with a potential for further development. Over the succeeding years this would be raised again and again as funding for parks dwindled and the condition declined. The Festival of Britain conservatory was

było usunąć z placu przed katedrą, umieszczono w pobliżu York and Lancaster Monument. Kolejną zmianą, przy wschodniej granicy parku, było usunięcie zabudowy szeregowej i wzniesienie tam w 1971 roku przez uniwersytet budynku Wydziału Geografii i Planowania, co stworzyło nową, nieregularną granicę i wrażenie, że budynek stoi w parku. Wpisywało się to w wizję uniwersytetu, w której park był postrzegany jako część miasteczka uniwersyteckiego i stanowił potencjał dla dalszego rozwoju. W kolejnych latach podkreślano ten aspekt wielokrotnie, w miarę jak fundusze dla parków kurczyły się, a ich stan się pogarszał. Ogród zimowy Festiwalu Brytanii zamknięto w 1977 roku, a w 1999 ostatecznie go wyburzono, ponieważ nie odpowiadał ogólnej koncepcji. Estrada także była w złym stanie. Jezioro uległo zamuleniu i częściowo zarosło; roślinność nie była należycie pielęgnowana (il. 8).

Regeneracja parku

W 1995 roku stan Weston Park był typowy dla wielu innych parków publicznych w kraju. Zainicjowanie przez HLF Programu Parków Publicznych przyjęto z otwartymi ramionami, a w miarę jego rozwijania się zaczęto mówić o „miejskim renesansie”. Choć samo podjęcie problemu było znaczące, władzom lokalnym zajęło trochę czasu przygotowanie organizacyjne i spełnienie warunków ubiegania się o fundusze.

closed to the public in 1977, and finally demolished in 1999 because it was structurally unsound. The bandstand also was in a poor condition. The lake had filled up with silt and was partly overgrown; vegetation was poorly maintained (fig. 8).

Park regeneration

The condition of Weston Park in 1995 was symptomatic for that of many other public parks throughout the country. The launch of the Urban Parks Programme by the HLF was welcomed with open arms, and as the programme was rolled out, it was not long before an ‘urban renaissance’ was being spoken of. While the take up was significant as a result, it took some time before local authorities managed to organize

8. Budowa gmachu Western Bank Library w 1952 r. oznaczała likwidację północno-wschodniego wejścia do parku, z pawilonem wejściowym i przestrzenią usługową. W tle Wieża Sztuk z 1966 roku. Fot. J. Woudstra

8. The building of the Western Bank Library in 1952 meant the removal of the north eastern entrance to the park, with lodge and service area. The 1966 Arts Tower in the background. Photo by J. Woudstra

9. Weston Park został objęty finansowaniem z Programu Parków Publicznych w 1995 roku. Na zdjęciu park w trakcie restauracji z 2007 r. widziany z Wieży Sztuk; w centralnej części klasyczny gmach Weston Park Museum. Fot. J. Woudstra

9. The Urban Parks Programme was launched in Weston Park in 1995. Here the park seen during the restoration in 2007 from the Arts Tower, with the classical Weston Park Museum on top of the site. Photo by J. Woudstra

9

Te w założeniach programu miały służyć „restauracji, regeneracji lub poprawie dostępu publicznego do parków miejskich oraz innych parków i ogrodów historycznych łącznie ze skwerami miejskimi i cmentarzami w stylu ogrodowym”²⁴ (il. 9).

Początkowo dotacje dostępne były jedynie dla parków publicznych ujętych we wspomnianym Rejestrze prowadzonym przez English Heritage i mogły być wykorzystywane na różne cele: „restaurację krajobrazu”, remonty historycznych obiektów i budynków, remonty ogrodzeń i bram, remonty i odnowę ścieżek, odnowę mebli parkowych, długoterminowe programy nasadzeń roślinności, przywracanie nieistniejących już cech lub budowli, odnowę terenów gier i zabaw, obiektów służących odwiedzającym parki i ogrody oraz pokrycie kosztów etatowych zarządców parków przez pierwsze pięć lat. Wykluczono z finansowania place zabaw i obiekty sportowe, jednak z dotacji można było pokrywać honoraria dla konsultantów w dziedzinie badań ogrodów i krajobrazu historycznego oraz ich restauracji.

Badanie ogrodów i krajobrazu historycznego przeprowadzać miał konsultant (początkowo wybrany z listy zaakceptowanych specjalistów). Musiały one zawierać badania istniejącej dokumentacji obiektu, z uwzględnieniem szerokiego zakresu materiałów archiwalnych, map historycznych, dokumentacji

themselves and fulfil the requirements for the application for funds. These were intended to ‘restore, regenerate or enhance public access to urban parks and other historic parks and gardens, including town squares and garden cemeteries’²⁴ (fig. 9).

Initially grants were only available to public parks included on the above mentioned English Heritage *Register*, and could be used for various purposes: for ‘landscape restoration’, repair of historic structures and buildings, repair of boundary fences and gates, repair and renewal of paths, refurbishment of park furniture, long-term planting schemes, reinstatement of vanished features or structures, refurbishment of playgrounds, visitor facilities, and cost of permanent park managers for the first five years. Playing fields and sports grounds were excluded, but fees for historic landscape consultants in funding historic landscape surveys and restoration plans could be covered.

The historic landscape survey was to be carried out by – initially selected from a list of approved – consultants and included documentary research using a wide range of material from archives, historic maps, archaeological records, photographs, etc.; a site survey identifying and describing existing and past landscape features, built features and planting; identify ecological and archaeological importance; and describe current management practice. On the basis

archeologicznych, fotografii itp.; badania terenowe, określające i opisujące istniejące i dawne cechy typologiczne obiektu, jego elementy architektoniczne i roślinność; identyfikację znaczenia ekologicznego i archeologicznego oraz opisywać aktualne praktyki zarządcze. Na podstawie analizy wyników takich badań konsultanci musieli przedłożyć „opis i ocenę znaczenia historycznego”; opracować chronologię przekształceń; określić „strukturę kompozycji” łącznie z układem komunikacji, roślinnością, widokami i obiektami parkowymi oraz przedstawić „zamierzenia projektowe”. Należało odnotować przypadkowe i zamierzone zmiany, podkreślając ich zarówno pozytywne, jak i negatywne efekty. Wszelkie propozycje miały „zachować, odtworzyć i udoskonalić historyczny charakter parku oraz przyczynić się do zwiększenia jego atrakcyjności dla odwiedzających go”. Do takiej dokumentacji wymagane było dołączenie kosztorysów i planów robót.

W propozycjach trzeba było wyraźnie określić cele, zaprezentować, jak „historyczny charakter i wartość danego miejsca zostaną zachowane i wzbogacone”. Należało wymienić ograniczenia i możliwości oraz uzasadnić proponowane rozbieżności z projektem historycznym. Wniosek musiał także zawierać uzasadnienie wszelkich zmian w praktyce zarządczej i ich wpływu na zachowanie spójności historycznej i formy aktualnego użytkowania terenu. Ponadto od konsultantów wymagano, żeby „zapewnili, że projekt i lokalizacja ewentualnych współczesnych zmian będą harmonizować z historycznym charakterem miejsca lub go wzmocnią”²⁵.

Priorytetowymi kryteriami oceny projektów przedkładanych HLF były informacje odnoszące się do obiektu jako elementu dziedzictwa kulturowego, informacje dotyczące historii parku, potrzeb współczesnych jego użytkowników i proponowanych rozwiązań projektowych. Oceniano „jakość i adekwatność” propozycji restauratorskich lub rekonstrukcyjnych oraz „jakość i stopień przyjazności” wszelkich nowych interwencji. Brano pod uwagę zakres, w jakim proponowane nasadzenia roślin zachowywały lub odtwarzały charakter historyczny i uwzględniano racjonalne podejście do wszelkich „ulepszeń mebli parkowych”. Na tym etapie konsultanci musieli przedłożyć wyciąg z projektu w zakresie mebli parkowych oraz skróty plan restauracji²⁶.

of the analysis of this survey the consultants were to provide a ‘description and evaluation of the historic importance’; produce a chronology of the evolution; identify the ‘design structure’ including walks, planting, views and features, and ‘design intentions’. Accidental and deliberate changes were to be recorded, highlighting both positive and negative effects. Any proposals were to ‘preserve, restore and enhance the historic character of the park and increase the public’s enjoyment of the site.’ They should be associated with financial estimates and schedules of work.

In the proposals the aims had to be clearly stated, which had to demonstrate how the ‘historic character and value of the site will be preserved and enhanced’. Constraints and opportunities had to be identified and proposed departures from the historic design had to be justified. Any changes recommended to the management practice had to be justified with reference to historic accuracy and existing land uses. Furthermore, consultants were asked to ‘ensure that the design and location of any proposed modern additions or alterations will harmonize with, or enhance the historic character.’²⁵

The priority criteria for assessment of projects submitted to the HLF were information that provided a wider heritage context; as well as sufficient historical information that identified needs and proposals. ‘Quality and appropriateness’ of restoration or re-creation proposals would be assessed, as well as the ‘quality and degree of sympathy’ of any new interventions. The extent to which the proposed planting conserved or restored the historic character were to be considered, and a rational approach was sought for the ‘improvement of park furniture’. To this effect the consultants were to supply a design brief for park furniture, as well as a design brief for a restoration plan.²⁶

Conservation of public parks

While the intention of the HLF clearly was for this work to be carried out by qualified consultants for local authorities, various municipalities threatened by cost cutting and redundancies, attempted to prepare such documentation required in-house in order to retain valid employment for existing staff. There were however rarely the skills available to do this successfully. While this scheme immediately provided a new

Konserwacja parków publicznych

Chociaż wyraźną intencją HLF było, żeby prace wykonywali dla lokalnych władz wykwalifikowani konsultanci, wiele gmin, zagrożonych cięciem wydatków i redukcją zatrudnienia, próbowało sporządzać dokumentację przy pomocy własnych urzędników. Rzadko jednak ich kwalifikacje na to pozwalały. Mimo że program stanowił źródło zatrudnienia dla konsultantów mających doświadczenie w dziedzinie krajobrazu historycznego, istnienie listy zaakceptowanych konsultantów wkrótce podważyli ci, których nie ujęto na tej liście, a którzy poczuli się dyskryminowani. Organizacja zawodowa – zamiast obstawać przy wymogu specjalizacji, jak to jest w dziedzinie architektury, gdzie specjaliści pracujący przy budynkach historycznych muszą mieć stopień zaakceptowany przez Royal Institute of British Architects (Królewski Instytut Architektów Brytyjskich) w zakresie konserwacji budynków – przyłączyła się do protestu. Jako że nie było podstaw prawnych do odrzucania innych konsultantów, dotychczasową listę uprawnionych do sporządzania wniosków anulowano, a wnioski zaczęli opracowywać także inni specjaliści. To dowodzi, że konserwacji krajobrazu nie uważano za ważne zagadnienie, traktując ją raczej jako pewne działania dodatkowe. Skutkiem ubocznym tej deprecjacji było zamknięcie specjalistycznych kursów konserwacji ogrodów na Uniwersytecie w Yorku i w londyńskiej Architectural Association. W nowych realiach uznano je za zbędne.

Pierwszych – o niewielkim doświadczeniu w parkach historycznych – konsultantów na potrzeby uzyskania dotacji dla Weston Park zatrudniono w drodze konkursu w 1997 roku. Zlecono im sporządzenie raportu o stanie parku, niezbędnego do uzyskania dofinansowania. Raport ten, opracowany w kilku tomach, zawierał informacje historyczne, społeczne i ekologiczne, ale zabrakło w nim mocnej i przekonującej argumentacji. Wniosek o fundusze z HLF złożono wspólnie z Weston Park Museum, które także miało możliwość ubiegania się o środki. Gdy wniosek odrzucono, ambitny kurator Weston Park Museum opracował z pomocą własnego zespołu konsultantów kolejny wniosek, tym razem tylko dla muzeum, który został ostatecznie przyjęty. Park natomiast nie dysponował niestety takimi możliwościami; w jego

source of employment for consultants who already had a track record in historic landscapes, the fact that there was a list with approved consultants was soon challenged by other practitioners, who felt disadvantaged. The professional body, rather than insisting on specialisation – as is done in the architectural world, where practitioners working on historic buildings are required to have a degree approved by the Royal Institute of British Architects (RIBA) in Building Conservation – joined the protest. As there were no legal grounds for rejecting other consultants, the approved list was dropped, and consultants commenced to acquire any specialist skills required on the job. This reveals that landscape conservation was not valued as an important strand, but merely considered as an add-on. This is almost certainly part of the context that has led to the closure of specialist conservation courses at the University of York and the Architectural Association in London. They were considered superfluous.

The first of the consultants for Weston Park were employed in 1997 through a process of competitive tendering and had little experience in historic work, leaving the compilation of the report to inexperienced younger staff. A comprehensive report was produced in several volumes, which collated historic, social and ecological information, but lacked a narrative that was convincing and robust. At this point the project pursued a joint application together with the Weston Park Museum, which also was able to apply for funding to the HLF. When this failed, an ambitious curator developed the proposal for the museum with his own team of consultants and ultimately submitted a successful application. The park on the other hand had no such champion and it was left to the officers of the council to agree a new strategy. As the museum took its own decisions, some were to have considerable consequences to the park. The main entrances to the museum had been through the classical portico straight from the terrace walk, and from the south side, through separate gates from Western Bank.

Independently it was decided to close the access through the portico, and the gates from Western Bank, creating the new access through the park via the terrace. The existing slope required a set of stairs and a ramp, which were designed as a separate exercise as part of the architectural vision for the museum and consisted of un-profiled steps, with stainless steel and

przypadku urzędnicy gminni mieli uzgodnić nową strategię. Należy jednak zauważyć, że decyzje podjęte wówczas niezależnie przez władze muzeum miały znaczące konsekwencje dla parku i wiązały się z reorganizacją dotychczasowych wejść do muzeum, prowadzących przez park.

W szczególności decyzje te odnosiły się do zamknięcia dotychczasowego dostępu do muzeum przez portyk i bramę od strony Western Bank i stworzenia nowego wejścia od strony parku przez taras. Nachylenie terenu w tym rejonie wymagało budowy schodów i rampy, które zaprojektowano jako część nowej wizji architektonicznej muzeum. Schody uzyskały formę ciągu nieprofilowanych stopni, z balustradami ze stali nierdzewnej i szkła po bokach. Niezależnie od schodów poprowadzono rampę. Działania te przeprowadzono bez uwzględnienia istniejącego charakteru tego miejsca i rozpoznania konsekwencji estetycznych dla parku, co było świadectwem całkowitego lekceważenia jego wartości historycznej. Pokazało, jak realizacja tych niewielkich nowoczesnych obiektów, za niewielką kwotę, w porównaniu do milionów funtów dotacji wydanych na modernizację muzeum, została zsunięta na margines przez przyznających fundusze. Uwidoczniło również brak osoby, która byłaby oddanym orędownikiem interesów tego parku, świadomym historii miejsca i jego kontekstu i która mogłaby krytycznie oceniać propozycje nowych inwestycji (il. 10).

W 2001 roku wyznaczono nowego konsultanta dla parku, który przygotował wniosek ostatecznie przyjęty, w wyniku czego w 2006 roku HLF przyznał na prace związane z parkiem ponad dwa miliony funtów. Ta ogromna kwota dotacji oznaczała, że projekt musiano znacząco zmodyfikować. Zakładano, że prace restauracyjne dotyczące Weston Park przywrócą mu wcześniejszy blask i odrodzą wizję Marnocka. Ostateczny zakres prac objął: wymianę nawierzchni ścieżek spacerowych, wymianę nowoczesnych balustrad na „bardziej adekwatne wzory”, „odnowienie” wszystkich siedmiu zinwentaryzowanych budynków, znajdujących się w granicach parku, odtworzenie „pierwotnej wizji jeziora jako lustrzanej tafli przeciętej dwoma pięknymi mostami, przy wykorzystaniu pierwotnych projektów [Marnocka]”, odbudowę estrady, zamontowanie bram w południowo-wschodniej części parku, nasadzenie nowych drzew i krzewów „w celu wzmocnienia całorocznego zainteresowania parkiem

glass railings and a separate ramp. It was all done without any regard neither to the existing character of the site, nor any operational and aesthetic consequences this might have for the park. It shows a complete disregard for the historic qualities of the site, and also how this, what would have been considered a minor add-on to the millions of pounds spend on the museum, was overlooked as an issue by the grant aiders and assessors. It also reveals the lack of a true champion for the park with sufficient understanding of the history of the site and its context, to critically assess any proposals and rebut inappropriate ones (fig. 10).

In 2001 a new consultant was appointed to prepare what ultimately became a successful bid, being awarded over £2 million from the HLF in 2006. The sheer enormity of the award meant that the project was approached as a complete ‘makeover’. The restoration work at Weston Park was said to return the park to its former glory with Marnock’s vision continuing to be quoted as a focus. The work included: resurfacing of walks; replacing modern railings with ‘more appropriate designs’; ‘refurbishing’ of all seven listed buildings; re-creating the ‘original vision of the lake as a reflective sheet crossed by two beautiful bridges, using the original [Marnock] designs’; restoring the bandstand; replacing the south east gates that had been stolen; planting new trees and shrubs ‘to increase the all year interest and sensory value’; installing new benches and sheltered seating areas; remodelling and refurbishing two of the existing tennis courts; installing CCTV; installing new signage and interpretation boards; and finally developing a range of activities and events to encourage new users from across the city and beyond.²⁷

The restoration work commenced in April 2007 and was completed in September 2008, with the work being supervised by a project development officer from the council. The ambitious programme within this short timescale meant that everything was being done at the same time; trees were removed; existing shrubs and shrubberies were removed or drastically cut back. Paths were dug out and new foundations laid; the tennis courts were reduced from three in number to two, and the area around it graded; trenches for electricity wires were dug as lighting was introduced and CCTV cameras were installed; the bandstand disassembled and transported off site for restoration work; and the

i poprawy wartości estetycznych”, instalację nowych ławek i zadaszonych siedzisk, przebudowę i odnowienie istniejących kortów tenisowych, instalację monitoringu, instalację nowych znaków i tablic informacyjnych, i wreszcie opracowanie kalendarza aktywności i imprez o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, mających zachęcać do korzystania z parku²⁷.

Prace restauratorskie rozpoczęto w kwietniu 2007 roku, a zakończono w następnym roku we wrześniu. Nadzorował je urzędnik ds. realizacji projektu, wyznaczony przez Radę Miasta. Tak krótki okres prac nad tym ambitnym programem oznaczał, że wiele działań wykonywano niemal jednocześnie: usuwano drzewa i część krzewów, niektóre krzewy przerezdzano, budowano ścieżki i kładziono fundamenty, zmniejszono liczbę kortów tenisowych z trzech do dwóch, a teren wokół nich zniwelowano. Wykonano nową instalację elektryczną w związku z instalowaniem nowych opraw oświetleniowych i kamer monitoringu. Odnowiono estradę, pogłębiono jezioro i ułożono na jego dnie warstwę wodoszczelną, usuwając umieszczone tu kiedyś kamienie. Wszystkie budowle poddano konserwacji. Wygląd parku w tamtym okresie przypominał pole bitwy. W miarę postępu prac, wymiany ścieżek, budowy nowych mostów, zasypywania wykopów i odnowy trawników stopniowo przywracano w jego przestrzeni ład.

Ocena prac z konserwatorskiego punktu widzenia

Ścieżki

Marnock był jednym z uznanych autorytetów w dziedzinie budowy zwirowych ciągów pieszych. Przy ich projektowaniu w Weston Park przewidział system odwodnienia złożony z trzy- i czterocalowych rur odprowadzających wodę do jeziora. Informacje historyczne sugerowały, że do wykonania nawierzchni ścieżek użył on granitowego kruszywa, a na bardziej stromych odcinkach stosował odwodnienie liniowe, składające się z podwójnego ciągu dużych kostek kamiennych, ułożonych wzdłuż krawędzi drogi, co miało zapobiegać erozji. W trakcie prac związanych z korytowaniem terenu pod nowe warstwy nawierzchni odkryto profile historycznych ścieżek, ale materiał usunięto bez sporządzenia jakiegokolwiek dokumentacji

lake was dug out removing its pitching in order to repair leaks and create a watertight base. Built features were all subjected to repair and restoration. During this time the park looked like a battlefield. As paths were re-surfaced, new bridges were constructed, restoration work to features was completed, trenches were filled in and lawns restored, some kind of order gradually returned.

An assessment of the works from a conservation perspective

Walks

Marnock was one of the recognized authorities in making gravel walks. In the construction of those in Weston Park he incorporated a drainage system of three and four inch pipes that fed the lake. Historic information suggested that he used a granite gravel to surface the paths, while on the steeper sections a drain consisting of two large stone setts was incorporated along the edge in order to prevent erosion. Restoration involved the digging out of the walks, of layers that

10. Po tym jak wspólny wniosek o przyznanie funduszy z Heritage Lottery dla parku i muzeum został odrzucony, muzeum samodzielnie podjęło starania o uzyskanie środków. Wprowadzone zmiany nie były jednak korzystne dla parku. Zamknięto dotychczasowe główne wejście, nowe zaś po południowo-wschodniej stronie założenia zostało zaprojektowane bez zrozumienia dla specyfiki miejsca. Fot. J. Woudstra

10. After a joint failed bid for Heritage Lottery funding the Weston Park Museum went ahead alone and managed to gain funding separately. Their proposals altered the relationship with the park, by closing the central entrance and opening a new main entrance to the south east side into the park. Unfortunately, this was not designed in sympathy with the place. Photo by J. Woudstra

archeologicznej, tak więc wszelkie informacje historyczne w tym zakresie utracono. Kamienie z ciągów odwadniających nawierzchnie usunięto, a następnie ułożono je ponownie, jednak bez wcześniejszej dbałości. W trakcie prac restauratorskich uzupełniono historyczne odcinki elementów odwodnienia o nowe, aby stworzyć z kamiennych elementów odwodnienia motyw powtarzający się w całym parku. Niestety nie uwzględniono dawnych powodów, dla których kamienne elementy systemu odwodnienia były stosowane. Nie zaplanowano restauracji żwirowych ciągów pieszych, uznawszy ich utrzymanie za zbyt kosztowne. Można zatem stwierdzić, że odnowa ciągów pieszych spowodowała zniszczenie historycznego materiału, ponieważ w jej trakcie usunięto dowody archeologiczne, nie uwzględniając wartości historycznych rozwiązań. Gestem partnerstwa uniwersytetu na tym etapie było wynegocjowanie nowego podjazdu przy budynku. Teren ten był wcześniej pokryty roślinnością, tym samym nieznacznie została zmniejszona powierzchnia parku (il. 11a i b).

Jezioro

Najpoważniejszych zmian wymagał obszar wokół jeziora, gdzie w różnych okresach doszło do usunięcia części ścieżek i jednego z mostów. Dno jeziora nie było szczelne, konieczne więc były prace naprawcze. Historycznie uszczelniono je w tradycyjny sposób, warstwą gliny zmieszanej z piaskiem, pokrytej ciasno ułożonymi kamieniami, które tę warstwę zabezpieczyły. Potem wielokrotnie podejmowano próby ponownego uszczelniania, co pozwalał stwierdzić pobieżny ogląd osuszonego dna. Wydaje się, że pierwotnie użyto kamienia, ale później stosowano również cegłę, układaną na kamieniach. Na północnym krańcu jeziora widoczne były ślady po istniejącej tu niegdyś fontannie. W ramach współczesnych prac restauratorskich usunięto całe zastane pokrycie dna. Niestety nie sporządzono stosownej dokumentacji, nie zadbano, aby kolejność prac remontowych była racjonalna i nie niszcząca wszystkich relikwów, nie sporządzono też raportu archeologicznego. Remontowane dno wyłożono współczesną cegłą budowlaną, nie podejmując trudu ustalenia, jakiej cegły użyto pierwotnie. Górne partie warstwy izolacyjnej, które w założeniu miały być widoczne przy brzegach jeziora, wykonane były oryginalnie z kamienia. Niestety wkrótce po zakończeniu

11a

11b

revealed a whole history of path making at Weston Park, but the material was removed without archaeological watching brief or recording, and any historic evidence was thus lost. The drainage channel stones were removed and later re-set, without the exquisite care that had originally been taken. In the restoration the drainage channel stones were supplemented with additional stones so as to make this a general feature around the park, without consideration as to why these were used here historically. Restoration of gravel walks was not contemplated, as this was considered too expensive on maintenance. Thus the refurbishment of walks damaged historic fabric by removing archaeological evidence, without consideration as to the value of the original design. As a gesture of its partnership the University negotiated a new vehicular access route around the edge of building, which had

12

prac pojawiły się znowu problemy ze szczelnością dna, co powoduje odsłanianie również warstw cegieł, które nie miały być widoczne. Rekonstrukcja jeziora przywróciła mu pierwotny kształt, ale detale zastosowane przez Marnocka nie zostały ani odtworzone, ani udokumentowane (il. 12).

Mosty

2 grudnia 1874 roku Marnock sporządził dwa projekty mostów o konstrukcji drewnianej; stały się one później jednymi z głównych obiektów parku. Projekty mostów Marnocka zawierały dane co do ich wysokości, szkice perspektywiczne i zwymiarowany rzut

11a,b. Ścieżki parkowe w pierwotnym projekcie były pokryte żwirem, z kamiennymi wykończeniami na krawężniach; w późniejszym okresie zostały wyasfaltowane, a kamienna kostka nie dość że wadliwie położona, to na dużo większej powierzchni. Zdjęcie (a) pokazuje zastaną sytuację w trakcie "restauracji"; (b) nowe krawędzie. Fot. J. Woudstra

11a,b. The paths had originally been designed as gravel walks with stone setts on the slopes; they had later been tarmacked. In the project stone setts were applied throughout, and with poor workmanship. Photo (a) showing historic situation during 'restoration'; (b) new edges. Photos by J. Woudstra

12. Jezioro uzyskało wprawdzie swój historyczny kształt, jednak jego dno było wadliwie ułożone. Na skutek nieszczelności poziom wody opada na tyle by odsłaniać odrestaurowaną ceglana warstwę izolacyjną, która nie powinna być widoczna. Fot. J. Woudstra

12. The lake was restored to its historic shape, but this does not appear to have been constructed watertight and the water levels have continued to be too low making the restored brick pitching visible, whereas this was designed to be covered. Photo by J. Woudstra

previously been covered with vegetation, and thereby slightly reduced the area of the park (fig. 11a and b).

Lake

The area requiring the most significant alterations was that around the lake, where paths had been removed and one of the bridges. The lake itself leaked and required work. It had been created in a traditional manner, with a puddled clay base, which was covered with pitching – tightly laid stones to protect this base. A casual look at the base as it became dry suggested there had been various phases of repair; it appeared that stone had initially been used, but subsequently brick was used for repairs also. In some sections it appeared that the brick overlaid a layer of stone. There was evidence of a fountain at the northern end. For the refurbishment the lake was dug out and all the existing pitching was disposed of. Unfortunately, there was no recording of the existing structure of the lake base; there was no attempt to make any sense of the sequence of repairs; there was no archaeological report. For the reconstructed base a modern engineering brick was selected, without establishing whether this was used originally, while the top layers that were supposed to be exposed consisted of stone pitching. Unfortunately, there appear to have been difficulties in achieving water tightness and the base seems to have leaked from the start, exposing the brick pitching that was not intended to be seen. While the reconstruction of the lake achieved the general form of the

konstrukcji, wskazujący między innymi na rozmieszczenie ich przyczółków. Dane te były wystarczające dla budowniczych do wzniesienia obu mostów, które widać na archiwalnych fotografiach. W 1952 roku, w trakcie budowy nowej biblioteki uniwersyteckiej zostały one usunięte, a jeden z nich zastąpiono nowym. Autorzy rekonstrukcji z 2007 roku twierdzili, że wzniesli wierne kopie mostów; brakowało im jednak rozszerzenia, które występowało w oryginalnych budowlach, pomagającego lepiej zintegrować je z otoczeniem. Innym problemem był obowiązek zachowania zgodności z przepisami dotyczącymi zdrowia i bezpieczeństwa, które wymagają określonej wysokości poręczy. W przypadku jednego z mostów znaleziono rozwiązanie, zwiększając wysokość słupków poręczy i dodając pręt ze stali nierdzewnej na wysokości określonej przez przepisy. Projekt drugiego mostu zmieniono tak, by wymagana przepisami wysokość mieściła się w samym szkieletie konstrukcji. Z punktu widzenia tych, którzy oczekiwali wierności wobec historycznych rozwiązań, obecne mosty są pastiszem (il. 13 a i b).

lake, the original Marnock detail was neither restored nor recorded (fig. 12).

Bridges

On the 2nd December 1874 Marnock produced two designs for timber-framed bridges, which became a main feature of the park. These designs included a scaled elevation, perspective sketch and a dimensioned schematic plan, which suggests how the ends of these bridges were supposed to splay. This provided sufficient information for craftsmen to build and install them, and they are visible on contemporary photographs. They were removed at the time of the building of the new university library in 1952, when one was replaced by a modern bridge. In the reconstruction of 2007 they were said to be exact copies, but they lack the splay of the original bridges that would have integrated them much more elegantly within the surroundings. Additionally, one of the main concerns seems to have been fulfilling the latest Health and Safety Regulations, and these require higher handrails; in one bridge this was resolved by increasing the length of the newels and incorporating a stainless steel bar at the legally specified height, whereas the other bridge had its design altered to incorporate the legally required height within the framework. Additional stainless steel detailing was incorporated to reduce any gaps to the officially specified dimensions. Considered in the light of claims purporting authenticity, the bridges clearly are pastiche (fig. 13a and b).

Bandstand, gates, pillars and Sykes Memorial

Due to its modular construction the bandstand could be taken apart and taken off site, its parts cleaned and restored where needed before being reassembled. Similarly existing gates could be taken off site also, while it was decided to reconstruct the pair of main (south east) gates, which had been stolen in 1994. After the original pair were spotted they were recovered, repaired and reinstated in 2011. Repair to terracotta pillars was slightly more problematic as they had had various provisory repairs and rusting frameworks; the faience had at some point been inappropriately cleaned, probably with an acid causing its surface to be damaged, which then had to be painted afterwards. Technological measures reduced further rust and after

Estrada, bramy, słupy i Sykes Memorial

Dzięki modułowej konstrukcji estradę można było rozebrać i wywieźć z parku, aby jej części oczyścić i odnowić przed jej ponownym zmontowaniem. Podobnie można było postąpić z istniejącymi bramami. Kolejnym punktem programu prac restauratorskich było przywrócenie parkowych bram w południowo-wschodniej części obiektu, skradzionych w 1994 roku. Po odzyskaniu oryginalnej pary bram, w 2011 roku wyremontowano je i osadzono na swoich miejscach. Naprawa terakotowych słupów bramnych była nieco bardziej problematyczna z powodu wcześniejszych prowizorycznych napraw i rdzewiejących konstrukcji. Fajansowe elementy były w niektórych miejscach nieodpowiednio czyszczone, prawdopodobnie kwasem, który uszkodził ich powierzchnię, obecnie uzupełnioną farbą. Odpowiednie preparaty zmniejszyły postęp erozji, po oczyszczeniu powierzchnie ceramiczne ponownie pomalowano na kolor fajansu, co było wyraźnym kompromisem konserwatorskim. Podobną operację przeprowadzono na pomniku Sykes Memorial. Nie proponowano postawienia pomnika w jego pierwotnym miejscu sprzed 1982 roku, w pobliżu Mappin Art Gallery, jako że „nie dałoby to tego samego efektu wizualnego” i „obecnie przestrzeń jest ograniczona..., co prawdopodobnie zmniejszałoby optycznie kolumnę”. Argumentowano, że „taras nie ma już wyraźnie określonego końca, co ogranicza jego recepcję” i zdecydowano, że pomnik po

14

having been cleaned the streaky and porous surfaces were repainted in a faience colour, which clearly was a compromise. A similar operation took place at the Sykes Memorial. A return of the memorial to its original position near the Mappin Art Gallery before 1982 was not proposed as ‘it would not have the same visual impact’ and ‘space is now limiting... possibly belittling the column’. It was argued that the ‘terrace no longer has a defined end, reducing the focus to the end of the terrace’ and decided that it required ‘adequate space to be fully appreciated’. It is clear that in these comments the initial landscape consultants did not consider the original design by Marnock that also did not have ‘a defined end’, but some arbitrary later phase instead. They considered the various options, taking the decision primarily on the visual aspects relating to it as an object of art, rather than considering it in wider perspective of their stated vision for the landscape as a whole and how this feature contributed to this (fig. 14).

Railings

It was the intention of the restoration project to replace modern railings and gates with ‘more appropriate designs’; this mainly appears to have referred to the railings on the university’s north east side. The existing railings had been in place there since the 1960s, relating to new building by the university. The choice made was for a new design that was produced

13a,b. Mosty zostały zrekonstruowane według oryginalnego projektu, pozbawiono je jednak rozszerzenia na końcach i zmodyfikowano poprzez podwyższenie poręczy i dodanie elementów ze stali nierdzewnej. Wpłynęło to nie tylko na ich integrację z otoczeniem, ale także na harmonię proporcji i ogólną estetykę. Fot. J. Woudstra

13a,b. The bridges were reconstructed according to the original designs, however they do not contain the splaying ends, and they have been modified with higher handrails or with the addition of stainless steel elements. This affects not only the way they are incorporated in the setting, but also the proportions and general aesthetics. Photo by J. Woudstra

14. Estrada parkowa została pieczołowicie odrestaurowana, stanowiąc obecnie jedyny przykład tego rodzaju obiektu w Sheffield. Fot. J. Woudstra

14. The bandstand was restored with great care and is now the only surviving one in Sheffield. Photo by J. Woudstra

konserwacji „wymaga odpowiedniej przestrzeni, żeby być w pełni doceniany”. Oczywiście jest, że formułując te zalecenia konsultanci krajobrazowi nie uwzględniali pierwotnego projektu Marnocka, w którym taras także nie miał „określonego końca”, a brali pod uwagę arbitralne rozwiązania z późniejszych faz. Rozważali różne opcje, podejmując decyzje ukierunkowane raczej na aspekty wizualne aniżeli rozpatrując pomnik i jego lokalizację w szerszej perspektywie – jako dokument przeszłości (il. 14).

Balustrady

W zamierzeniu autorów projektu restauracji było zastąpienie nowoczesnego ogrodzenia i bram „bardziej odpowiednimi projektami”, co głównie miało się odnosić do balustrad na północny wschód od zabudowań uniwersytetu. Balustrady pojawiły się w tym miejscu w latach 60. ubiegłego wieku. Wybrany nowy projekt sprowadzał się do zastosowania rodzaju paneli, schodzących w dół i ustawionych raczej względem spadku terenu, a nie względem poziomu terenu, jak to było w przypadku zachowanych XIX-wiecznych balustrad. Prawdopodobnie w związku ze współczesnymi wymogami przepisów bezpieczeństwa górne zakończenia balustrad zaokrąglono, a całość wykonano ze stali, a nie żeliwa. Nie jest jasne, dlaczego uznano ten projekt za bardziej odpowiedni względem poprzedniego, i co miały nowe balustrady dodać do historii parku; nie było w projekcie żadnych odniesień do istniejących elementów, ani do innych projektów Marnocka, do samego miejsca czy nawet rozwiązań materiałowych (il. 15).

Meble

Współcześnie do parku wprowadzono wiele nowych elementów: zadaszenie w stylu nawiązującym do rozwiązań wiktoriańskich, jednolite oświetlenie, stanowisko monitoringu. Wszystkie one zostały ukierunkowane na bezpieczeństwo, jednak żaden z nich nie ma znaczenia dla podkreślenia specyfiki parku czy podniesienia jakości projektu – dobrano je ze standardowych katalogów. Ustawiono też proste żelazne ławki, kosze na śmieci i pojemniki na psie odchody o jednorodnej stylistyce, ale i one niewiele wnoszą jeśli chodzi o jakość projektu czy ducha miejsca. Za ważne elementy uznano wszelkie oznakowania w obrębie parku – drogowskazy oraz tablice informacyjne z danymi na temat obiektu i jego historii. Te ostatnie

in panels and stepped down with the contours, rather than following the lie of the land as the surviving nineteenth century railings. Presumably in order to make the railings Health and Safety compliant the heads were blunted, and the whole was constructed of mild steel rather than cast iron. It is not clear why this design of the new railings was considered more appropriate, or what they were supposed to add to the history of the park, as there was neither reference to existing designs, nor other designs by Marnock, the site, or even the materials (fig. 15).

Furniture

Various new features were introduced into the park, an open shelter in a Victorianized style, ditto lighting,

15. Panele dodanych w trakcie renowacji balustrad tworzą stopnie schodzące w dół wraz ze spadkiem terenu. Zaprojektowano je w zgodzie z aktualnymi przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa, nie biorąc wszakże pod rozwagę względów historycznych ani estetycznych. Fot. J. Woudstra

15. The newly added railings step down with the slope and have been designed to comply with modern health and safety requirements rather than any aesthetic or historic considerations. Photo by J. Woudstra

16. Aktualnym nasadzeniom daleko do naturalnej malowniczości, jaka cechowała oryginalne układy roślinne. Dotyczy to zarówno ich projektu, jak i samej pielęgnacji krzewów, które są rokrocznie przycinane. Fot. J. Woudstra

16. The modern planting makes little attempt to emulate the picturesque quality of the original planting, neither in design nor maintenance, as most of the shrubs are shorn annually. Photo by J. Woudstra

są potrzebne, stanowią bowiem odniesienie do przeszłości. Drogowskazy natomiast mogą być pomocne jedynie podczas pierwszego spaceru – w parku, który można ogarnąć wzrokiem z jednego miejsca, wydają się raczej zbędne.

Roślinność

Po wycinkach, przeprowadzonych w różnych okresach istnienia parku, główne powierzchnie obsadzone roślinnością stanowiły pasy zakrzewień na jego skraju. W ramach współczesnych prac restauratorskich nasadzenia uzupełniono. Jednak zamiast nasadzeń w stylu Marnocka, właściwych dla planistów XIX-wiecznych, opartych na zmieszanych gatunkach roślin, wprowadzono jednogatunkowe bloki i rzędy. Stanowi to rażące odstępstwo od historycznych układów nasadzeń, dzięki którym park był bogatszy gatunkowo, bardziej różnorodny, o wyglądzie bardziej zbliżonym do natury. Zastrzeżenia budzą również kwietniki. Rośliny rabatowe posadzono na kwietnikach wzdłuż podnóża tarasu, co stanowi popularną atrakcję dla zwiedzających park wiosną i latem. Jednak wydaje się, że nie ma planów powrotu do schematów kwietników XIX-wiecznych, które by bazowały na układach stosowanych przez Marnocka, z zastosowaniem jego ulubionych roślin. Stąd wartość historyczna obecnych kompozycji kwiatowych jest ograniczona (il. 16).

Archiwizacja danych o projekcie

Jednym z podstawowych aspektów konserwacji jest dokumentacja, zawierająca opis działań w ramach przyjętej polityki konserwatorskiej. W dokumentacji powinno się również określić źródła pochodzenia informacji o parku oraz dane o wcześniejszych pracach konserwatorskich i remontach. Takie informacje zazwyczaj przechowuje się w aktach projektu, jednakże w obecnych realiach, gdzie obniżanie kosztów bieżących stanowi ważne zagadnienie, koszty archiwizacji są krytycznie analizowane. Z tych powodów władze lokalne dążą do wyeliminowania dokumentacji papierowej, a odpowiedzialnością za dokumentację i archiwizację obarczają urzędnika zajmującego się projektem. Dokumentacja zachowywana jest zatem zazwyczaj tak długo, jak długo człowiek odpowiedzialny za nią zachowuje swoje miejsce pracy, potem ulega rozproszeniu i zanikowi. Generalnie we władzach samorządowych

a CCTV stand, all designed to promote safety, but none of it remarkable for specificity or design quality, all having derived from standard catalogues. Simple iron benches, dustbins and dog poo bins are all adequate, but again add little to design quality or sense of place. Signage was seen as an important feature with various directional signs throughout, as well as information signs about the park and its history. The latter are helpful as they provide a link to the past. The directional signs may be helpful for the first time visitor, but in a park where everything can basically be seen from one point, seem rather superfluous.

Planting

After clearance the main planting was in the shrubbery belts around the edge of the park, however rather than planting in Marnock's mixed manner of planting, common during the nineteenth century, new planting was in blocks and rows of the same species. Unfortunately, this provided a complete clash with the historic character which was richer in variety and mingled in intention, and would have provided a much more naturalistic appearance. Bedding plants are planted in beds along the bottom of the terrace and continue to provide a spring and a summer display, which remains popular to the general public. There does however not appear to be any attempt to return to some nineteenth century schemes to reveal the kind of planting used by Marnock, or his favourite plants. The historic value of the present schemes is therefore limited (fig. 16).

obserwuje się zmniejszenie liczby stanowisk dla osób odpowiedzialnych za parki. Osoba odpowiedzialna za projekt Weston Park była jedną z tych, które zwolniono, a dane z jej komputera usunięto niedługo potem, czyli zlikwidowano archiwum. W trakcie procesu restauracji nie prowadzono nadzoru archeologicznego ani ewidencji znalezisk archeologicznych.

Specjaliści-konsultanci w dziedzinie krajobrazu także powinni przechowywać kompletną dokumentację. Przykładowo Scott Wilson, pierwsza firma konsultingowa, której w 1997 roku zlecono zadanie zestawiania głównych danych dotyczących projektu dla Weston Park, została w 2006 roku wprowadzona na giełdę papierów wartościowych a w 2010 roku przejęła ją amerykańska korporacja URS. W 2014 roku AECOM, międzynarodowy dostawca profesjonalnych usług technicznych i wspierania zarządzania przejęła URS. W trakcie tego procesu prowadzono reorganizację i redukcję zatrudnienia. Wydaje się, że wszelkie materiały archiwalne dotyczące projektu Weston Park zostały w tym czasie utracone. Druga firma konsultingowa zatrudniona dla projektu Weston Park (działająca od 2001 r.), Chris Blandford Associates, utraciłszy pracowników odpowiedzialnych za realizację projektu po jego zakończeniu, nie odpowiadała na pytania dotyczące sposobu archiwizacji danych, utrudniała potencjalny dostęp do archiwów, co stało się pod znakiem zapytania możliwość przetrwania dokumentacji projektu w przyszłości. Można zatem wnioskować, że zachowanie jakichkolwiek archiwów związanych z projektami jest obecnie mało realne. Dokumentacja dotycząca restauracji Weston Park została prawdopodobnie utracona. Na szczęście HLF przechowuje i aktualizuje dane, do których można uzyskać dostęp, nie zawierają one jednak informacji pochodzących od klientów czy konsultantów.

Zarządzanie i konserwacja

Przekazanie przez HLF funduszy na cele parku uzależniono od zobowiązania się władz lokalnych do utrzymywania efektów przeprowadzonych prac przez dziesięć lat. Jednak w tym okresie zachodziły znaczące zmiany w zarządach parków w Sheffield. Funkcję Dyrektora ds. Parków i Terenów Zielonych zlikwidowano wkrótce po opublikowaniu nowej strategii parku *Sheffield – Strategia dla Terenów Zielonych*

Record keeping

One of the major aspects of conservation is recording; the sequence of policies and proposals that led to certain decisions being made; where materials derived from; how repairs were carried out, by whom? Such information would normally be held in project files, but in a world where reducing running costs is high on the agenda, costs of archiving are being critically scrutinized. For these reasons the local authority now strives after a paperless office, with responsibility for filing and archiving given to the project development officer. While this works well as long as people are in place, and positions are retained, the economic climate has seen a reduction in council staff and this has meant severe cuts in staff responsible for parks. The person responsible for the Weston Park project was one of those who were made redundant and his computer storage wiped not long afterwards, and the archive was thus erased. During the process of the restoration there was no archaeological watching brief, and neither were archaeological records kept of finds.

The landscape practices would also have kept complete files. The first consultancy firm Scott Wilson, which was awarded the task of collating the main data used for the project in 1997, was floated on the stock exchange in 2006 and taken over by the American URS Corporation in 2010. In 2014 AECOM, an international provider of professional technical and management support services acquired URS. In the process there were reorganisations and redundancies, and any archival material relating to the project appears to have been lost. The second consultants (2001 onwards) for the project, Chris Blandford Associates, having lost those responsible for the project since its completion, did not respond to requests relating to the nature of their archiving, making potential archival access difficult and survival of the project files ominous. Thus survival of any archival material relating to the projects is precarious, and possibly non-existent, with the record relating to the regeneration of Weston Park presumed lost. Fortunately, the HLF has kept files up to date, which can be accessed, but these would not have provided the detail that would have been included by client or consultant.

i Otwartych Przestrzeni 2010-2030 (ok. 2009 r.) [*Sheffield's Great Outdoors: Green and Open Space Strategy 2010-2030* (c. 2009)]. Sekcję parków włączono do Wydziału Kultury i Środowiska, który od tamtego czasu zajmuje się także zdrowiem publicznym. To pozbawiło parki ich autonomii, ale przyniosło także korzyści, takie jak powstawanie wspólnych koncepcji. Oznacza to też, że parki niejako zatoczyły koło, bo zaczynały jako zagadnienie „zdrowotne” i do takiego statusu doszły ponownie. Rada Miasta dotrzymuje swych obietnic w odniesieniu do bieżącego utrzymania Weston Park, zatrudniając odpowiedni personel. Jednak pracownicy ci odpowiadają za dużo większy obszar terenów zieleni niż sam Weston Park, w tym za tereny osiedli mieszkaniowych i inne parki. Ich obecność w Weston Park oznacza wszakże, że tu znajduje się zaplecze ogrodnicze. Pomimo że park jest na bieżąco odchwaszczany, wyraźnie cierpi z powodu problemów związanych z brakiem odpowiedniej wiedzy na temat tradycyjnych metod pielęgnacji parków. Automatyczny sekator do żywopłotów stał się głównym narzędziem utrzymania roślin; wszystkim krzewom nadano kulistą formę, daleką od bardziej naturalnego wyglądu krzewów preferowanego w krajobrazie przez Marnocka.

Wnioski

Dotacje HLF pomogły znacząco zmienić sposób, w jaki odbierane są parki publiczne; zajmują one teraz eksponowane miejsce w świadomości społecznej i postrzegane są w aspekcie zdrowia i środowiska przyrodniczego. Program restauracji Weston Park to przykład działań w obiekcie z listy English Heritage, gdzie umieszczono go ze względu na jego wartość historyczną. Program zaowocował większym zaangażowaniem w proces restauracji mieszkańców miasta, pracowników szpitala i uniwersytetu i uświadomił znaczenie terenów otwartych w mieście. Wydaje się, że zwiększył frekwencję w parku, zwłaszcza w otoczeniu uniwersytetu i szpitala. Odwiedza go więcej osób, jest miejscem organizacji imprez i ślubów. Panuje przekonanie, że dzieje się tak, ponieważ park zaczął być uważany za miejsce bezpieczniejsze, ale prawdziwym powodem jest raczej bogatsza oferta skierowana do odwiedzających, łatwiejszy dostęp i ogólna świadomość kwestii zdrowotnych i korzyści z przebywania na świeżym powietrzu.

Management and maintenance

The Lottery funding for the park was associated with a ten-year maintenance commitment from the local authority, yet within this period there have been significant changes to the management of parks in Sheffield. The function of Director of Parks and Countryside was made redundant not long after publishing a new park strategy *Sheffield's Great Outdoors: Green and Open Space Strategy 2010-2030* (c. 2009). The section was now incorporated in Culture and Environment, which since also includes Public Health, through which parks have lost autonomy, but there have also been benefits, such as joint up thinking that has been encouraged in this process. It also means that parks have come full circle in that they commenced as a health issue and after a journey have returned there. Unlike other parks the council is fulfilling its promises with respect to the maintenance in that there is staff presence. However, these are now responsible for a larger area and are involved in landscapes for housing and other parks as well as Weston Park. The presence at Weston Park consists of the fact that the gardeners' mess room and garages for equipment are based here, and is no longer full time. However, while the park is kept weed free it clearly suffers from some of the same modern issues visible in operator (rather than gardener) managed vegetation, in that the automatic hedge clipper has become the main maintenance tool, and shrubs have all been rounded, unlike the more naturalistic management that was traditional in Marnock's landscapes, but for which the skills no longer appear to be present.

Conclusions

The HLF subsidies have helped to substantially change the perception of public parks, which are now much more at the forefront of contemporary thinking about society, health and environment. The regeneration scheme for Weston Park was one instance in which a park registered by English Heritage for its historic interest benefitted from this. The scheme resulted in more engaged residents, hospital and university, and created a greater awareness of the significance of open spaces. It appears to have increased use of the park, from the university through an additional entrance, the hospital and casual visitors and as a venue for

Podczas gdy park wyraźnie zyskał ze społecznego punktu widzenia, poniósł jednocześnie straty w rozumieniu konserwatorskim. W procesie restauracji nie przykładano wielkiej wagi do zachowania zabytkowej substancji i usunięto różne historyczne warstwy, bez ich wcześniejszego udokumentowania. Wprowadzone współcześnie elementy cechuje niska jakość, nie podkreślają też historii miejsca, mimo iż takie przyjmowano dla nich założenia. W procesie konserwatorskim nie dokumentowano odpowiednio stanu parku i przebiegu prac, nie było uprzednio archiwizowanych danych bądź nie uzyskano do nich dostępu. Stanowi to problem natury etycznej, ponieważ sprawa dotyczy parku z listy English Heritage, czyli listy parków o najwyższej wartości historycznej. Kolejnym problemem jest niska jakość prac pielęgnacyjnych, co wiąże się z oszczędnościami budżetowymi oraz zanikiem podstawowych kwalifikacji i umiejętności w tym zakresie. Może to prowadzić do kolejnego okresu zaniedbania parków publicznych, podczas gdy – jak powszechnie wiadomo – najbardziej odpowiedzialnym sposobem postępowania jest bieżąca dbałość o ich prawidłowe utrzymanie. Podsumowując należy stwierdzić, że historyczne, ekologiczne i społeczne korzyści w parkach zabytkowych zachodzić powinny w drodze ewolucji, a nie rewolucji. Finansowanie na wielką skalę wydaje się wprawdzie atrakcyjne, jest jednak nie tylko rozrzutne, ale może być także destrukcyjne.

Thumaczenie z oryginału: Zbigniew Talaga

Dr Jan Woudstra, historyk i architekt krajobrazu, uprawnienia architekta zdobył w Frederiksoord w Holandii, specjalisty w dziedzinie ogrodnictwa w Królewskich Ogrodach Botanicznych w Kew, konserwatora na studiach uniwersyteckich w Yorku. Po ukończeniu studiów zatrudniony w Travers Morgan w Londynie, gdzie pracował przy projektach konserwatorskich, w tym jednych z największych w owym czasie, jak restauracja Chiswick House Grounds czy rekonstrukcja Privy Garden w pałacu Hampton Court. Jednocześnie obronił pracę doktorską na University College London. W latach 1988-2006 pracował na część etatu w Architectural Association School of Architecture in London, prowadząc kurs „Konserwacja historycznych parków i ogrodów”. Jest jednym z głównych specjalistów w dziedzinie konserwacji ogrodów w Wielkiej Brytanii, konsultantem licznych projektów, w tym zagranicznych, realizowanych w Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Szwecji, Norwegii, Holandii i Francji. Od 1995 r. pracownik naukowy Uniwersytetu w Sheffield, gdzie wykłada architekturę i konserwację krajobrazu. Autor i redaktor wielu publikacji.

events and weddings. This is thought to have been caused by it being perceived as a safer environment, but is much more likely a combination of the greater number of activities, easier access and a general greater concern about health and access to outdoor space.

While the park appears to have gained socially, the losses are primarily societal: the process of regeneration paid little concern to retention of historic fabric, and various historic layers were removed, without having been recorded. Moreover, various additions and repairs are of poor quality and do not reflect the history, despite what they set out to do. This shortcoming is worsened by the fact that there does not appear to have been proper recording of condition and work, and that there are no primary accessible archives that have systematically retained material. This presents ethical issues, particularly as this has concerned those parks with the highest historical value, those included in English Heritage's *Register*. Another issue is that despite the promises with respect to maintenance it has not been possible, due to the successive cuts that have been made in local authorities' budgets, to fulfil them. This is disastrous as this is associated with a declining skills base in parks and is leading up to another period of neglect, whereas the above has shown that the ethically most responsible manner in management is continued care and maintenance. The message is that historic, ecological and social interests benefit by evolution rather than revolution, and that while large scale funding appears attractive, it is not only wasteful, it can also be destructive.

Jan Woudstra PHD, landscape historian and architect, trained in landscape architecture at Frederiksoord, the Netherlands, horticulture at the Royal Botanic Gardens Kew, and Conservation Studies at the University of York. Following his studies he was employed with Travers Morgan in London, where he worked on some of the largest conservation schemes of the time, including the restoration of Chiswick House Grounds and the reconstruction of the Privy Garden at Hampton Court Palace. Simultaneously, he completed his PhD at University College London. In the years 1988-2006 he taught on a part time basis at the course 'Conservation of Historic Parks and Gardens' at the Architectural Association School of Architecture in London. He is one of the main garden conservation specialists in the UK, and has advised on numerous projects, also abroad, including the USA, Germany, Sweden, Norway, The Netherlands and France. Since 1995 he has been employed at the University of Sheffield, where he teaches landscape architecture and conservation. Author and editor of many publications.

Przypisy

- 1 Heritage Lottery Fund, *State of UK Public Parks*, Londyn 2014; K. Layton-Jones, *National Review of Research Priorities for Urban Parks, Designed Landscapes, and Open Spaces: Final Report*, Londyn 2014. Oba raporty dostępne online.
- 2 Dla pełniejszego obrazu sytuacji w Sheffield patrz: C. Binfield i in., *The History of the City of Sheffield 1843-1993*, Sheffield 1993, 3 tomy.
- 3 *The Late Miss Elizabeth Harrison. Funeral Sermons*, "The Sheffield Daily Telegraph", 12 maja 1873.
- 4 *Public Health Act (1848)*, rozdział 74.
- 5 "Conveyance to the Corporation", 31 grudnia 1873.
- 6 "The Sheffield Daily Telegraph", 31 lipca 1873.
- 7 *Minutes of the Council*, "General Purposes Committee", 30 grudnia 1873, s. 27.
- 8 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee [Protokół z posiedzenia Rady, "Komisja ds. Ogólnych i Parku" – przyp. tłum.], 24 February 1874", "Meeting (Special) February 26th 1874", s. 14.
- 9 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee, 31 March 1874", s. 9.
- 10 *Minutes of the Council*, "Free Libraries and General Purposes and Park Committees [Komisje ds. Bezpłatnych Bibliotek oraz Celów Ogólnych i Parku – przyp. tłum.], 2 April 1874", s. 18-19.
- 11 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee (Special), 15 April 1874", s. 29.
- 12 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee, 30 June 1874", s. 11.
- 13 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee (Special), 17 July 1874", s. 12.
- 14 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee, 27 April 1875", s. 7.
- 15 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee (Special), 20 July 1874", s. 9.
- 16 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee (Special), 17 July 1874", s. 9.
- 17 *Report of Mr Robert Marnock on the Laying Out of Weston Park (Borough of Sheffield, 1874)*, ss. 3.
- 18 *Minutes of the Council*, "General Purposes and Park Committee, 25 August 1874", s. 18, "Meeting (Special), 1 September 1874", s. 19.
- 19 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee (Special), 1 September 1874", s. 19.
- 20 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee, 29 September 1874", s. 11.
- 21 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee, 25 May 1875", p. 17.
- 22 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee, 29 June 1875", p. 8.
- 23 *Minutes of the Council*, Sheffield. "General Purposes and Park Committee, 27 July 1875", s. 8.
- 24 Heritage Lottery Fund, *Special Guidance* (kwiecień 1998), s. 6.
- 25 Heritage Lottery Fund, *Historic Parks and Gardens: Recommended Brief to Applicants and Historic Landscape Consultants* (kwiecień 1998).
- 26 Heritage Lottery Fund, *Special Guidance* (kwiecień 1998), s. 6.
- 27 <https://www.sheffield.gov.uk/out--about/parks-woodlands-countryside/parks/city-district-local-parks/weston-park/history.html> [data dostępu: 10.02.2014].

Endnotes

- 1 Heritage Lottery Fund, *State of UK Public Parks*, London, 2014; K. Layton-Jones, *National Review of Research Priorities for Urban Parks, Designed Landscapes, and Open Spaces: Final Report*, London 2014. Both reports are online.
- 2 For a good general context of Sheffield see: C. Binfield, et al, *The History of the City of Sheffield 1843-1993*, Sheffield, 1993, 3 Vols.
- 3 'The Late Miss Elizabeth Harrison. Funeral Sermons' *The Sheffield Daily Telegraph*, 12 May 1873.
- 4 *Public Health Act (1848)*, section 74.
- 5 'Conveyance to the Corporation', 31 December 1873.
- 6 *The Sheffield Daily Telegraph*, 31 July 1873.
- 7 *Minutes of the Council*, 'General Purposes Committee', 30 December 1873, p. 27.
- 8 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee, 24 February 1874' 'Meeting (Special) February 26th 1874', p. 14.
- 9 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee, 31 March 1874', p. 9.
- 10 *Minutes of the Council*, 'Free Libraries and General Purposes and Park Committees, 2 April 1874', pp. 18-19.
- 11 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee (Special), 15 April 1874', p. 29.
- 12 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee, 30 June 1874', p. 11.
- 13 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee (Special), 17 July 1874', p. 12.
- 14 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee, 27 April 1875', p. 7.
- 15 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee (Special), 20 July 1874', p. 9.
- 16 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee (Special), 17 July 1874', p. 9.
- 17 *Report of Mr Robert Marnock on the Laying Out of Weston Park (Borough of Sheffield, 1874)*, 3 pp.
- 18 *Minutes of the Council*, 'General Purposes and Park Committee, 25 August 1874', p. 18, 'Meeting (Special), 1 September 1874, p. 19.
- 19 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee (Special), 1 September 1874', p. 19.
- 20 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee, 29 September 1874', p. 11.
- 21 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee, 25 May 1875', p. 17.
- 22 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee, 29 June 1875', p. 8.
- 23 *Minutes of the Council*, Sheffield. 'General Purposes and Park Committee, 27 July 1875, p. 24.
- 24 Heritage Lottery Fund, *Special Guidance* (April 1998), p. 6.
- 25 Heritage Lottery Fund, *Historic Parks and Gardens: Recommended Brief to Applicants and Historic Landscape Consultants* (April 1998).
- 26 Heritage Lottery Fund, *Special Guidance* (April 1998), p. 6.
- 27 <https://www.sheffield.gov.uk/out--about/parks-woodlands-countryside/parks/city-district-local-parks/weston-park/history.html> [access: 10.02.2014].

Bibliografia / Bibliography

Chadwick, G.F., *The Park and the Town*, London, 1966.

Conway, H. and Lambert, D., *Public Prospects: Urban parks under threat*, Garden History Society and Victorian Society, London, 1993.

Conway, H., *People's Parks: The Design and Development of Victorian Parks*, Cambridge, 1991.

Conway, H., *Public Parks*, Princes Risborough, 1996.

Greenhalgh, L. and Worpole, K., *Park Life: Urban Parks and Social Renewal*, London, 1995.

Watkins, J. and Wright, T., *The Management and Maintenance of Historic Parks, Gardens and Landscapes: the English Heritage Handbook*, London, 2007.

Woudstra, J. and Fieldhouse, K., (eds), *The Regeneration of Public Parks*, London, 2000.